

Essi Manni

Kuvitetun lastenkirjan valmistus

Vaikuttaako kuvitus lastenkirjan valintaan?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi (AMK)

Viestinnän koulutusohjelma

Opinnäytetyö

9.3.2014

Tekijä Otsikko	Essi Manni Kuvitetun lastenkirjan valmistus
Sivumäärä Aika	34 sivua + 2 liitettä 9.3.2014
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Viestintä
Suuntautumisvaihtoehto	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja	lehtori Arja Vuorio
<p>Opinnäytetyönäni suunnittelen, taitan ja toteutan kuvitetun lastenkirjan. Tarinan kirjaa varten on valmistanut Ilona Puumalainen. Tutkimuskysymyksenäni on se, että vaikuttaako kuvitus tai kuvitustekniikka lastenkirjan valintaan ja millä tavoin. Tavoitteena on myös perehtyä siihen, mikä lastenkirjoissa vaikuttaa ostopäätökseen ja onko kuvituksella osuutta siihen. Tällä opinnäytetyöllä ei ole tilaajaa tai työnantajaa, mutta tarkoituksena on tarjota valmista työtä mahdollisesti kustannusyhtiöille tai valmistaa kirja omakustanteena.</p> <p>Tutkimusmetodinani toimi kyselytutkimus. Lähdin tutkimaan sitä, mikä lastenkirjojen kuvituksessa kiinnostaa lukijaa. Tutkin markkinointiin erikoistuneita kirjoja ja eri tutkimusmetodeja sekä tietenkin lastenkirjoja. Halusin yleisilmeen lastenkirjojen tilanteesta nykyään, jolloin en rajannut kyselyä millekään tietylle kohderyhmälle. Sain paljon informaatiota kyselystä ja tulosteni perusteella rakensin kokonaan kirjan visuaalisen ilmeen. Tutkimustulosteni perusteella toteutin kuvitetun lastenkirjan.</p> <p>Kirjallisessa osuudessa pohdin sitä, mikä on pääasiallinen motiivi lastenkirjan ostamiselle ja mikä kuvituksessa kiinnostaa lukijaa tai kuluttajaa. Lisäksi kerron kuvitustekniikasta, jota käytin lastenkirjan luomiseen. Kirjallisen osuuden lopussa on myös markkinoinnista kertova osuus, jossa kerron markkina-analyysistä, jonka tein tätä projektia varten. Päädyin tutkimaan lastenkirjojen markkinatilannetta sekä sitä, millainen tilanne nykyään Suomessa on kirjojen myynnin kannalta.</p> <p>Mielestäni onnistuin lopputuloksessa ja kehityin kuvittajana. Vaikka kyselyni ei ollut aivan niin onnistunut kokonaisuus kuin olisin toivonut, oli saamani informaatio silti hyvin mielenkiintoista ja tärkeää varsinaista toiminnallista osuutta eli kuvitettua lastenkirjaa ajatellen. Toivon, että tulevaisuudessa olisi mahdollisuus kustantaa kirja kustannusyhtiön avulla tai mahdollisesti pieninä erinä omakustanteena.</p>	
Avainsanat	satukirja, lastenkirja, kuvitus, taitto, typografia, akvarellimaalaus

Author(s) Title	Essi Manni Creating an illustrated children's book
Number of Pages Date	34 pages + 2 appendices 3 March 2014
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Graphic design
Instructor	Arja Vuorio, Senior lecturer
<p>The objective for this Thesis was to make an illustrated children's book. The story of the book is written by Ilona Puumalainen. The research question was simple: does illustration or the used watercolour-technique have an effect on the consumer's decision to buy the product and how. The objective was to identify and learn the facts about what affects the decision of buying a children's book and if illustration has any part in it. This thesis and project does not have a client or an employer, but it is intended to offer the finished book for different publishers or to publish it independently.</p> <p>An enquiry was used as the main research method. The aim was to find out what do interest the illustrations in children's books offer for the reader. For the study, a general view of the current situation of children's books was needed, and therefore the enquiry was not limited to a certain group. The enquiry provided a large amount of information. The visual appearance of the book was based on that information.</p> <p>The primary motive to buy children's books was identified. Also, what the illustrations offer for the reader and consumer was examined. A special focus was given on the illustration technique that was used to create a children's book. A market analysis was carried out for this project, the results of which were analyzed for a successful market plan.</p> <p>The Author thinks she succeeded in this project and developed as an illustrator. Even though the enquiry was not as successful as was expected, the information received was interesting and important, and helped her to create the illustrated children's book. The Author hopes that in the future she could possibly publish her own book with the help of a publishing company or on her own.</p>	
Keywords	children's book, enquiry, illustration, watercolour-technique, market plan

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lastenkirjan ja tarinan suunnittelu	2
2.1	Järjestelmällinen suunnittelu	4
2.2	Yhteistyö muiden opiskelijoiden kanssa	7
3	Informaation kerääminen kuvitustyötä varten ja aiheeseen perehtyminen	8
3.1	Kyselyn suunnittelu ja toteutus	8
3.2	Kyselystäni saatu informaatio ja sen analysointi	10
3.2.1	Ikäjakama	10
3.2.2	Lapsuuden lempikirjasi	11
3.2.3	Tarina ja kuvitus	12
3.2.4	Ostopäätökseen vaikuttavat tekijät	15
3.3	Kyselyn johtopäätökset	17
4	Kuvitus- ja taittoprosessi	18
4.1	Kuvitustyylin valinta	19
4.1.1	Hahmosuunnittelu ja kappaleiden luonnostelu	20
4.1.2	Sivukoon määrittely	21
4.2	Kuvitusten valmistaminen	22
4.3	Kuvitusten editointi	25
4.4	Taittaminen prosessina ja kirjaintyyppin valinta	26
5	Yhteenveto	29
5.1	Lastenkirjan kustannuksen kannattavuus	30
5.2	Lopputulos, tulevaisuus ja mahdollinen hyöty	33
	Lähteet	35
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselyrunko ja valmiit vastausvaihtoehdot	
	Liite 2. Luonnokset, värimaailma ja storyboard	

1 Johdanto

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi lastenkirjan kuvittamisen. Halusin toteuttaa opinnäytetyöni jostakin mielekkästä aiheesta, johon halusin perehtyä ja jonka aiheen tiesin olevan itselleni hyvin läheinen. Kuvittaminen on niin monipuolinen lähtökohta kirjan ulkoasun luomiselle ja mahdollisia kuvitustyyliä on niin monta, että sen kanssa ei tule ongelmia opinnäytetyötä toteuttaessa. Oman lastenkirjan kuvittaminen on aina ollut yksi haaveeni, joka on nyt mahdollista toteuttaa.

Lähtökohdat olivat selvät: kuvittaminen on vahvuuteni. Osaan tehdä sympaattisia eläinhahmoja, joihin moni henkilö pystyy samaistumaan. Päätin teettää tarinan jollakin muulla henkilöllä tai henkilöillä, jotta työmääräni hieman pienenesi. Tiedostin tilanteeni: kuvituksissa ja taitossa menisi todella paljon aikaa, jolloin helpointa olisi vain saada valmis tarina, jonka pohjalta pääsisin toteuttamaan kuvituksiani. Käännyin lopulta hyvän ystäväni Ilona Puumalaisen puoleen, joka otti tapauksen innolla ja mielenkiinnolla vastaan. Lopulta hän kirjoitti minulle tuon lopullisen tarinan.

Perehdyn tässä opinnäytetyössäni pelkästään kuvituksen vaikutukseen lastenkirjan valinnassa ja siihen, onko lastenkirjoja kannattavaa kustantaa nykyään. Olen rajannut aihealueekseni vain kuvituksen ja siihen liittyvät tekijät, vaikkakin opinnäytetyössäni on mukana myös itse kirjan taittamista ja esimerkiksi typografiaa. Tavoitteenani on valmistaa kuvitettu lastenkirja, joka on samalla sekä teknisesti toimiva kokonaisuus että yhteenveto omasta tutkimuksestani. "Vaikuttaako kuvitus tai kuvitustekniikka lastenkirjan valintaan?" Tämä on tutkimuskysymykseni ja lähdin tutkimaan asiaa kyselyn avulla.

Kyselyn kohdistin kaikille, jotka olivat lukeneet lastenkirjoja tai olleet tekemisissä niiden kanssa. En halunnut rajata tarkemmin kohderyhmää, koska halusin taata sen, että saisin mahdollisimman monipuolisia vastauksia. Halusin myös saada eräänlaisen yleiskuvan siitä, mikä kuvituksessa juuri lukijaa kiinnostaa. Kyselyn muodoksi valitsin strukturoidun kyselyn eli valmiiksi rakennetun kyselyn. Tämä mahdollisti ison otannan hankkimisen. Analysoin kyselyni vastauksia, joiden pohjalta sain paljon informaatiota kuvituksen asemasta kirjassa. Saadun informaation pohjalta tein ratkaisuni: millä kuvitustyyllillä toteutan kuvitetun lastenkirjani ja miten kuvitus pitää toteuttaa, että se olisi mahdollisimman monelle ihmiselle mieleen.

Opinnäytetyöni on kohdistettu niille henkilöille, joita lastenkirjallisuus kiehtoo tai on halukas tietämään aiheesta lisää. Pääasiallisesti kohdistin tämän opinnäytetyöni kuvittajille. Tämä opinnäytetyö soveltuu myös alan opiskelijoiden luettavaksi, freelancereille ja alalla työskenteleville henkilöille sekä kuvituksesta että graafisesta suunnittelusta alana kiinnostuneille. Itse lastenkirjan kohderyhmä on 4-10-vuotiaat lapset.

Tutkin alan kirjallisuutta painottaen tutkimuksen tekemiseen ja markkinoinnillisiin kirjoihin. Löysin erilaisia hyvin hyödyllisiä teoksia koulumme kirjastosta ja internetissä olevista tietokannoista ja nettisivuista. Kävin myös vanhoja lastenkirjoja läpi. Kävin läpi kuvituksissa käytettyjä tekniikoita, kuvitustyylejä, hahmoja ja miten aukeaman rakenteet oli toteutettu. Aikataulullisista syistä en kerennyt tekemään tarkempaa sisällönanalyysiä lastenkirjoista, vaan tein teoriaosuuteen kyselytutkimuksen.

Pyrkimykseni on kehittää omia taitojani kuvittajana ja tehdä perusteellinen pohjatyö markkinointia ajatellen. Tämä voi tuoda uusia mahdollisuuksia tulevaisuuden kannalta, esimerkiksi valmiutta markkinallisiin työtehtäviin tai vastaaviin. Olen töissäni tehnyt lähinnä mainosgrafiikkaa. Olen ollut mukana nettisivujen ja mobiiliapplikaatioiden teossa, joten ammattimaisen näköisen lastenkirjan tekeminen on kiinnostava uusi osa-alue.

Tässä opinnäytetyössä käyn läpi, millaista informaatiota sain kyselystäni, jonka toteutin syyskuussa 2013, miten lähdin suunnittelemaan kuvitetun lastenkirjan toteutusta ja miten itse valmis työ syntyi keväällä 2014. Käyn läpi kaikki työvaiheet kuvituksia ajatellen sekä kerron, miten kirja taitetaan ja mitä tulee ottaa huomioon. Lopuksi perehdyn hieman lastenkirjojen markkinointiin ja siihen, millaisia lastenkirjoja luetaan tai ostetaan. Tarkoituksena on myös tarjota kirjaa kustannusyhtiöille tai teetättää pieni painos omakustanteena.

2 Lastenkirjan ja tarinan suunnittelu

Minua on jo kauan kiehtonut ajatus valmistaa oma satu- tai lastenkirja, koska olen lapsesta asti ihaillut erilaisia kuvittajia. Kuvittajat ja heidän kuvitustyyliinsä ovat siivittäneet uraani ja olen saanut paljon vaikutteita omiin tekniikkoihini heidän töistään. Kuvitus on lähellä sydäntäni, joten lähdin omatoimisesti ja innoissani suunnittelemaan lastenkirjan tuotantoa.

Olen aina rakastanut kuvitettuja lapsuudenkirjoja, ja äitini piti huolen, että niitä myös tuli luettua. Muistan erityisen vahvasti lapsuudestani Rudolf Koivun kuvittamat satukirjat, Mauri Kunnaksen sekä Sven Nordqvistin eri lastenkirjat. Olen myös ollut Hannu Tainan opetettavana, joten hänen lastenkirjojensa kuvitustyyli on vaikuttanut omaan akvarellitekniikkaani paljon. Kaksi ihannoimaani kuvitustyyliä ovat juuri Rudolf Koivun kuvitukset (kuva 1, Rudolf Koivu, 2014) ja Hannu Tainan kuvitukset (kuva 2, Hannu Taina, 2014).

Kuvat 1. ja 2. Vasemmalla on Hannu Tainan kuvituskuva lastenkirjasta Utelias fauni. Oikealla Rudolf Koivun kuvitustyyliä. Molemmat ovat kuvituksellaan inspiroineet omaa uraani kuvittajana huomattavasti.

Lempikirjojani olivat *Viiru ja Pesonen saavat jouluvieraita* (kuva 3, Nordqvist, 1989, 18) sekä *Etusivun juttu, eli kuinka sanomalehti syntyy* (kuva 4, Kunnas, 1990, 5). Molemmissa on hienoja yksityiskohtia, tekniikka niissä on erittäin laadukas ja niiden sisältämä tarina on aina nerokas.

Kuvat 3. ja 4. Vasemmalla osa kuvitusta ja leipätekstiä Sven Nordqvistin lastenkirjasta nimeltä *Viiru ja Pesonen saavat jouluvieraita* ja vasemmalla yksittäinen kuvitus Mauri Kunnaksen *Etusivun juttu* -kirjasta. Molemmat kirjat ovat olleet lapsuudessani niin suosittuja, että sivut ovat vääntyneet ja paperi lukemisesta kulunut.

2.1 Järjestelmällinen suunnittelu

Aloitin koko opinnäytetyön alustavan sulattelun ja suunnittelun kesän 2013 loppupuolella. Päätin aiheen ja yritin samalla muotoilla pääni sisällä jotakin selkokielistä tutkimuskysymystä. Yksi asia nousi päällimmäiseksi kaikista mahdollisista kysymyksistä, joihin halusin perehtyä. "Vaikuttaako kuvitus tai kuvitustekniikka lastenkirjan valintaan?" Olin löytänyt tutkimuskysymykseni, jonka jälkeen järjestelmällinen asioiden tutkiminen saattoi alkaa.

Päätin, että haluan teoriaosuuden painottuvan markkinointiin ja kuvitukseen liittyvän informaation analysointiin ja että toiminnallinen osuus opinnäytetyöstäni painottuisi juuri kuvitukseen. Tein myös raakaversiosta siitä, mitä haluan ja miten asia toteutetaan. Alustavasti rajasin lastenkirjan kohderyhmäksi 4-10-vuotiaat lapset. Halusin myös taittaa eli suunnitella kokonaan kirjan: miten sivut jakautuvat, missä tekstilaatikot ovat ja mitä kirjasintyyppejä käytetään taitossa.

Aluksi vain mietin, mitä haluan asiasta tietää. Kysely vaikutti erittäin loogiselta vaihtoehdolta. Päätin, että haluan saada yleiskuvan siitä, millainen on hyvä lastenkirja. Tämän vuoksi en rajannut kyselylle mitään kohderyhmää, vaan annoin kaikkien halukkaiden vastata kyselyyn.

Suunnittelin, että haluan toteuttaa kvalitatiivisen ja osittain kvantitatiivisen kyselyn, jonka perusteella saisin informaatiota opinnäytetyötäni varten. Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan laadullista tutkimusta, joka tutkii asioiden laatua eli tässä tapauksessa esimerkiksi miksi kuvitus oli miellyttävä. Kvantitatiivinen tutkimus käsittelee määrällistä tutkimusta, esimerkiksi omassa kyselyssäni ikäjakauma voidaan luokitella kvantitatiiviseksi kyselyn osaksi. Otin kalenterini käteeni ja aloin merkitsemään mahdollisia deadline-päivämääriä jolloin olisi mahdollista saada joitain osia valmiiksi.

Halusin ehdottomasti olla ajoissa asian kanssa, joten aloitin koko prosessin huomattavasti aiemmin kuin olisi tarkoitus. Pyrin myös noudattamaan valmistamaani aikataulua erittäin huolellisesti, ettei tulisi minkään osion kanssa hirvittävän kiire.

Alla on originaali versio aikatauluistani ja miten suunnittelin, että kaikki olisi mennyt:

16.9.2013 Ensimmäinen raakaversio kyselyrungosta
 20.9.2013 Kyselyn julkistaminen
 25.9.2013 Tapaaminen yhteistyökumppanin kanssa, jossa neuvoteltiin tarinasta
 20.10.2013 Kyselyn sulkeminen ja datan analysoiminen
 25.10.2013 Alustavan tarinarungon saaminen yhteistyökumppanilta
 1.11.2013 Valmiin tarinan saaminen yhteistyökumppanilta
 1.11.2013 Luonnosten tekeminen, koon ja värien valinta, storyboardien teko
 1.11.2013 Kirjallisen osuuden aloitus
 5.11.2013 Ääriviivojen tussauksen aloitus
 10.11.2013 Kuvitusten valmistusta
 20.12.2013 Kuvitukset valmiina
 10.1.2014 Studion varaus, kuvitusten valokuvaus ja taiton aloittaminen
 31.1.2014 Kirjallinen osa kokonaan valmiina

Tämä aikataulu ei pitänyt kuitenkaan täysin paikkaansa. Sain marraskuussa töitä eräästä suunnittelutoimistosta, joten oma aikatauluni venyi noin yhdellä ja puolella kuukaudella. Kuvituksia pääsin aloittamaan vasta joulukuun lopulla, mutta luonnokset tein marraskuun puolessa välissä. Kirjallista osuutta pystyin aloittamaan aivan ajallaan eli marraskuun alussa, kun olin analysoinut kaikki tutkimustulokseni (lisää voi lukea kohdasta 3.2). Alla näkyy lopullinen aikatauluni työtäni tehdessä, jossa kursiivitekstillä on ilmoitettu muuttuneet päivämäärät.

16.9.2013 Ensimmäinen raakaversio kyselyrungosta
 20.9.2013 Kyselyn julkistaminen
 25.9.2013 Tapaaminen yhteistyökumppanin kanssa, jossa neuvoteltiin tarinasta
 20.10.2013 Kyselyn sulkeminen ja datan analysoiminen
 25.10.2013 Alustavan tarinarungon saaminen yhteistyökumppanilta
 1.11.2013 Valmiin tarinan saaminen yhteistyökumppanilta
 1.11.2013 Luonnosten tekeminen, koon ja värien valinta, storyboardien teko
 21.12.2013 *Ääriviivojen tussauksen aloitus*
 1.1.2014 *Kirjallisen osuuden aloitus*
 3.1.2014 *Kuvitusten valmistusta*
 28.1.2013 *Kuvitukset valmiina*
 30.1.2014 *Kuvitusten skannaus, kuvitusten muokkaus ja taiton aloittaminen*
 28.1.2014 *Kirjallinen osa kokonaan valmiina*

2.2 Yhteistyö muiden opiskelijoiden kanssa

Otin yhteyttä läheiseen ystävääni, jonka tiesin olevan kiinnostunut erilaisista yhteistyöprojekteista. Ilona Puumalainen opiskelee tekstiilisuunnittelua kolmatta vuotta Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Hän on ollut jo lukiosta lähtien kiinnostunut kirjoittamisesta. Hän suostui tekemään yhteistyötä kanssani. Hän ei halunnut hyväksilukea opintopisteitä tästä projektista, vaan teimme sopimuksen prosentuaalisesta tulojen jaosta. Mikäli kirja tulevaisuudessa saadaan myytyä jollekin kustannusyhtiölle, niin olemme ottaneet työtunnit ylös ja todennäköisesti jaamme tunnit prosentuaalisesti molempien työnpanoksen mukaan.

Pidimme syyskuun puolessa välissä tapaamisen, jossa kerroin tarpeistani ja alustavasti visiostani mitä hain. Näytin hänelle myös kaksi erilaista kuvitusta, joiden pohjalta hän näki, millaista tyyliä olin hakemassa (kuvat 5 ja 6). Ilona innostui asiasta. Lyhyt alustava tarinarunko oli valmiina lokakuun lopussa. Pyysin häntä toimittamaan minulle valmiin tarinan marraskuun aikana.

Kuvat 5 ja 6. Yllä kaksi eri kuvituskuvaa, jotka valmistin yritystypografian kurssille. Käytin näitä referenssikuvina siitä, millaista tyyliä halusin mahdollisesti käyttää lastenkirjassa. Vasemmalla on käytetty perinteistä akvarellitekniikkaa tussiaäriviivoilla ja oikealla pelkkää tussia. Molemmat on tehty keväällä 2013.

3 Informaation kerääminen kuvitustyötä varten ja aiheeseen perehtyminen

Kuvitetuista lastenkirjoista löytyy tietoa hyvin paljon eri lähteistä, joten päätin toteuttaa kyselyn aiheesta. Kyselyn kohdistin kaikille, jotka olivat lukeneet lastenkirjoja tai olleet tekemisissä niiden kanssa. Tämän vuoksi en halunnut rajata tarkemmin kohderyhmää, koska halusin saada mahdollisimman monipuolisia vastauksia. Halusin saada yleiskuvan siitä, mikä kuvituksessa juuri lukijaa kiinnostaa. Kysely vaikutti luonnollisimmalta vaihtoehdolta, mikäli halusin myös kerätä monen ihmisen henkilökohtaisia kokemuksia.

3.1 Kyselyn suunnittelu ja toteutus

Tavoitteenani oli, että keräisin mahdollisimman paljon dataa aiheesta kyselyn avulla. Pohjasin kaikki kysymykset juuri tuohon tutkimuskysymykseen: "Vaikuttaako kuvitus tai kuvitustekniikka sadun valintaan?". Harmia tuotti tutkimuskysymykseni laajuus: miten saada vastauksia asiaan, jolle ei teoriassa ole mitään valmista vastausta.

Mietin kysymykset valmiiksi ja mietin myös niiden laatua. Koska tutkimuskysymykseni on kvalitatiivinen eli laadullinen, päätin toteuttaa strukturoidun kyselyn sekä valmiilla vastauksilla varustetuilla kysymyksillä että vapaasti vastattavien kysymysten avulla (KvalimoTV, 2013b).

Valitsin kyselyn pohjaksi internetissä olevan Googlen oman sovelluksen nimeltä Docs. Siinä on mahdollista toteuttaa kyselyitä ja hallinnoida niitä samalla kun järjestelmä tallentaa tiedon valmiiseen Excel-tiedostopohjaan, jonka voi ladata kyselyn päätyttyä. Kyselypohjan voi tehdä kuka vain, jos omistaa Googlen tilin.

Kysely kuvitetuista lastenkirjoista ☆

Tiedosto Muokkaa Näytä Lisää Vastaukset (180+) Työkalut Ohje Kaikki muutokset tallennettu Driveen

Essi Manni

Teema: Sinilinnut Näytä vastaukset Vastauksia ei hyväksytä Näytä live-lomake

Sivu 1/1

KYSELY KUVITETUISTA LASTENKIRJOISTA

Hei ja tervetuloa. Kyselyyn menee noin 5-10 minuuttia.

Olen Essi Manni, neljännen vuoden graafisen suunnittelun opiskelija Metropolia ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyönäni kuvitan ja taitan lastenkirjan.

Tämän kyselyn tarkoituksena on havainnollistaa, mikä lapsia (4-10v.) lastenkirjoissa kiinnostaa, ja vaikuttaako kuvitus sadun valintaan.

Kysely on auki 20.10.2013. asti, jolloin klo 18.00 suljen kyselyn ja aloitan saadun informaation analysoinnin. Kiitos jo etukäteen.

Ikäsi?*

Onko sinulla lapsia?*

Mikäli vastasit "Ei ole", ohita seuraava kysymys.

☐ Ei ole

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 tai enemmän

Mitkä asiat edellä valitsemistasi kirjoista ovat erityisesti jääneet mieleen?

Valitse alla olevista tai kirjoita omasi. Voit valita useamman.

☐ Jännittävä tarina

☐ Iloinen loppu

☐ Kirjasta jäi hyvä mieli

☐ Kuvitusta oli mielenkiintoista katsoa

☐ Hahmot olivat sympaattiset ja niihin oli helppo samaistua

☐ Kirja oli niin hyvä, että sitä jaksoi lukea monta kertaa uudestaan

☐ Muu:

Luettiinko sinulle lastenkirjoja, jos luettiin niin minkä ikäisenä?

Arvio riittää.

Kumpi jää mieleen paremmin: kuvitus vai tarina? *

Valitse enintään yksi vaihtoehto.

☐ Kuvitus

☐ Tarina

☐ Molemmat tasavertaisena kokonaisuutena

☐ Muu:

Mikä kuvitustekniikka on mielestäsi kiinnostavin? *

Valitse vähintään yksi vaihtoehto.

Kuvat 7. ja 8. Yllä kaksi eri kuvankaappausta Google Driven kyselyn luomisesta. Ylemmässä kuvankaappauksessa näkyy tilanne kyselyn luomisesta Driven sisällä ja alemmassa kuvankaappauksessa näkyy esikatseluikkuna valmiista kyselystä. Kyselyssä sai määritellä myös oman ulkoasun lomakkeelle. Itse valitsin kuvitusteemaan sopivan lintuteeman.

Kyselyn rakentaminen oli myös erittäin helppoa: valikoista voi valita kysymysrakenteen ja voi vain kirjoittaa valmiiseen pohjaan kysymykset ja mahdolliset vastaukset. Kysymysrunгон ja valmiit vastaukset löytyvät liitteistä (Liite 1).

Halusin tehdä kyselystäni kattavan ja loogisen. KvalimoTV:n artikkelissa painotetaan sitä, kuinka lomaketutkimuksissa on pyrittävä tutkimusongelman kannalta kattavaan, mutta samalla yksinkertaiseen ja helppotajuiseen kysymyksenasetteluun (KvalimoTV, 2013a). Suunnittelin kysymyksenasettelut huolellisesti ja hyväksyin ne vielä ohjaajallani.

Julkaisin kyselyn 16. syyskuuta, ja ilmoitin kyselyssä sulkemisajankohdan eli 20. loka-kuuta. Toiveena oli noin 30-40 vastaajaa, mutta koska levitin kyselyn linkkiä sosiaalisessa mediassa esimerkiksi Facebookissa, tuli vastauksia yli 180 henkilöltä. Kuulin esimerkiksi, että jonkun henkilön isä oli erityisen kiinnostunut aiheesta ja levittänyt sitä itsekin eteenpäin ystävilleen. Kyseinen henkilö oli myös kuvittaja, joka oli erittäin kiinnostunut tämän tyyppisestä opinnäytetyöstä.

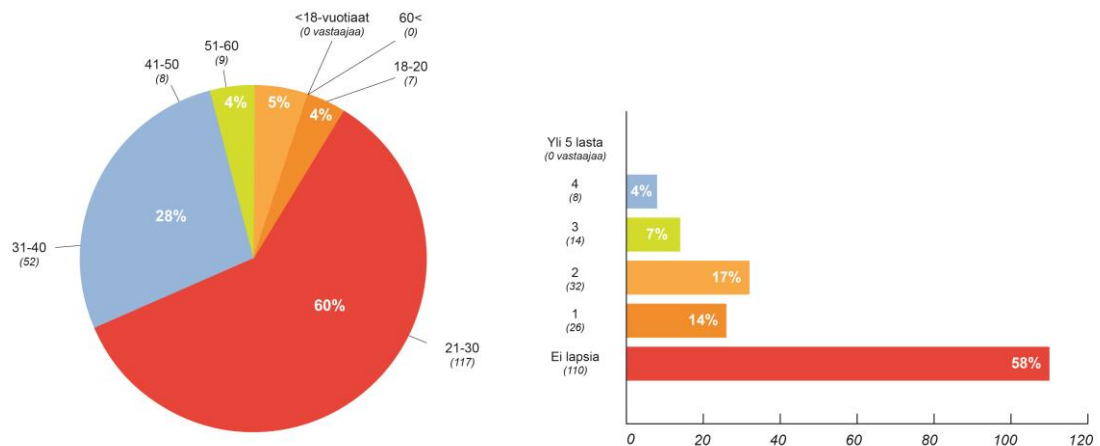
Olin erittäin positiivisesti yllättynyt siitä, kuinka kivuttomasti kyselyn valmistus ja vastausten saanti meni. Olin realistina oletanut, että saisin alle 20 vastausta, mutta vastausten määrä ylitti odotukseni. Tarkalleen ottaen vastauksia oli 189 kappaletta. Sain myös ystäviltäni palautetta kyselystä: monen mielestä aihe oli erittäin kiehtova, jonka vuoksi he olivat erittäin mielellään vastanneet kyselyyni. Kun kysely oli suljettu, aloin tutkia vastauksiani.

3.2 Kyselystäni saatu informaatio ja sen analysointi

Informaatiota ja vastauksia tuli niin huima määrä, että datan työstämisessä meni aikaa. Alla näkyvät käsitellyt vastaustulokset, ja loput tulokset ovat liitetiedostoissa. Kaikkia vastauksia piti tarkastella myös tapauskohtaisesti, koska osa kysymyksistäni olivat kvalitatiivisia eli laadullisia ja niitä ei voinut verrata toisiinsa. Esimerkiksi joillakin vanhemmilla henkilöillä ei ole lapsia ja he eivät ole ostaneet omille lapsilleen kirjoja, mikä saattaa vaikuttaa heidän ostopäätökseensä. Kuten Pirkko Anttila kirjassaan toteaa, laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, selittää, tulkita ja soveltaa ilmiöitä. (Anttila, 2005). Tässä lauseyhteydessä kyselyn oli tarkoitus selvittää, tulkita ja erityisesti soveltaa saatua informaatiota käytännössä eli kuvitusta luodessa.

3.2.1 Ikäjakauma

Vastaajien ikäjakauma oli sellainen kuin odotinkin: 60 % oli 21-30-vuotiaita ja 58 %:lla kyselyyn vastanneilla henkilöillä ei ollut lapsia. Lasten iästä kysyttiin myös vapaasti vastattavalla kysymyksellä. Vastaukset vaihtelivat aina parista kuukaudesta täysi-ikäisiin yli 25-vuotiaisiin lapsiin.

Kuvio 1. Vasemmalla näkyy vastaajien ikäjakauma. Vastaajien prosentuaaliset erot, iät (esimerkiksi 21-30) ja ikien alapuolella näkyy kursivoituna ikäjakauman mukainen vastaajamäärä.

Kuvio 2. Oikealla näkyy vastaajien lasten lukumäärä.

3.2.2 Lapsuuden lempikirjasi

Kyselyssä ehkä tärkeimpänä osiona oli lempikirjojen lista (taulukko, sivu 15). Listasin siihen, mitä kirjoja itse olin lukenut ja mitä esimerkkejä ystäväni antoivat heidän lapsuuden kirjoistaan. Vastaajille annettiin vaihtoehdoksi valita maksimissaan viisi kirjaa tuolta listasta tai valita viidenneksi osuuden nimeltä "Muut?", jossa he saivat myös itse lisätä omia vastauksiaan tekstikenttään.

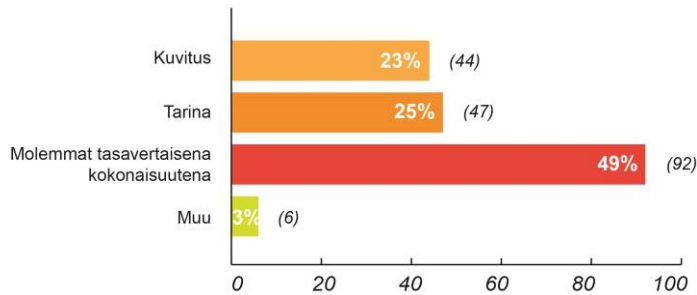
Yksittäisistä vastauksista kävi ilmi, että klassiset lastenkirjat pitivät suosiotaan niin nuoremilla kuin vanhemmillakin ikäpolvilla (esimerkiksi Tove Janssonin, Astrid Lindgrenin sekä Mauri Kunnaksen lastenkirjat). Uutuuksina ovat tulleet esimerkiksi Disneyn lastenkirjat, joita vastaajien lapset tahtoivat lukea erityisen mielellään. Itselleni yllätyksenä tuli se, että osa omista lapsuuteni lempisaduista eivät olleen nykyään enää "muodissa". Nykyään lapsien suosikkeja ovat Tatun ja Patun kaltaiset uudemmat lastenkirjat.

Taulukko 1. Alhaalla ovat kaikki vaihtoehdot vapaasti valittavaan kysymykseen lempilastenkirjastasi. Vastaajat saivat valita maksimissaan viisi lempilastenkirjaansa, tai sitten valita viidenneksi kohdan ”Muu” ja kirjoittaa valintakenttään oman vastauksena.

Mauri Kunnaksen kirjat (<i>Joulupukki, Koiramäki-kirjat, Etusivun juttu jne.</i>)	111	13 %
Tove Janssonin kirjat (<i>Muumit</i>)	96	11 %
Astrid Lindgrenin kirjat (<i>Peppi Pitkätossu, Veljeni Leijonamieli, Ronja Ryövärintytär jne.</i>)	86	10 %
Grimmin veljesten sadut (<i>Prinsessa Ruusunen, Lumikki, Punahilkka jne.</i>)	52	6 %
A. A. Milnen kirjat (<i>Nalle Puh</i>)	52	6 %
Richard Scarryn kirjat (<i>Richard Scarryn ihmeellinen maailma</i>)	47	5 %
Sven Nordqvistin kirjat (<i>Viiru Ja Pesonen</i>)	42	5 %
Zdeněk Milerin kirjat (<i>Myyrä</i>)	35	4 %
Muu (vapaasti täytettävä valinta)	35	4 %
Gösta Knutssonin kirjat (<i>Nalle Karvatassu, Pekka Töpöhäntä jne.</i>)	26	3 %
Roald Dahlin kirjat (<i>Matilda, IKJ eli Iso kiltti jätti jne.</i>)	26	3 %
Kirsi Kunnaksen lastenrunot (<i>Tiitiäisen satupuu, Tiitiäisen pippurimylly jne.</i>)	25	3 %
Annette Tisonin ja Talus Taylorin kirjat (<i>Barbapapa</i>)	21	2 %
Elsa Beskowin kirjat (<i>Täti Vihreä, täti Ruskea ja täti Sinipunainen -sarja, Ruususuu ja pikkurhivi jne.</i>)	19	2 %
Maikki Harjanteen kirjat (<i>Minttu</i>)	19	2 %
Jean de Brunholffin kirjat (<i>Babar</i>)	18	2 %
Beatrix Potterin kirjat (<i>Petteri Kaniini, Joonas kaupunkihiri jne.</i>)	17	2 %
Tuhat ja yksi yötä (<i>Sinbadin retket, Ali Baba ja neljäkymmentä ryöväriä jne.</i>)	13	1 %
Lewis Carrollin kirjat (<i>Liisan seikkailut ihmemaassa, Liisan seikkailut peilimaassa jne.</i>)	12	1 %
Janoschin kirjat (<i>Elämä on ihanaa, Ystäviä nyt + aina jne.</i>)	9	1 %
Z. Topeliuksen sadut (<i>Koivu ja Tähti, Adalmiinan helmi jne.</i>)	9	1 %
Aapinen	7	1 %
Jill Barklemin kirjat (<i>Tiheikön väki</i>)	7	1 %
Thorbjörn Egnarin kirjat (<i>Kasper, Jesper ja Joonatan</i>)	6	1 %
Selma Lagerlöfin kirjat (<i>Peukaloisen retket</i>)	4	0 %
Raul Roinen sadut (<i>Peukaloisen seikkailut, Vihreä Lohikäärme jne.</i>)	2	0 %

3.2.3 Tarina ja kuvitus

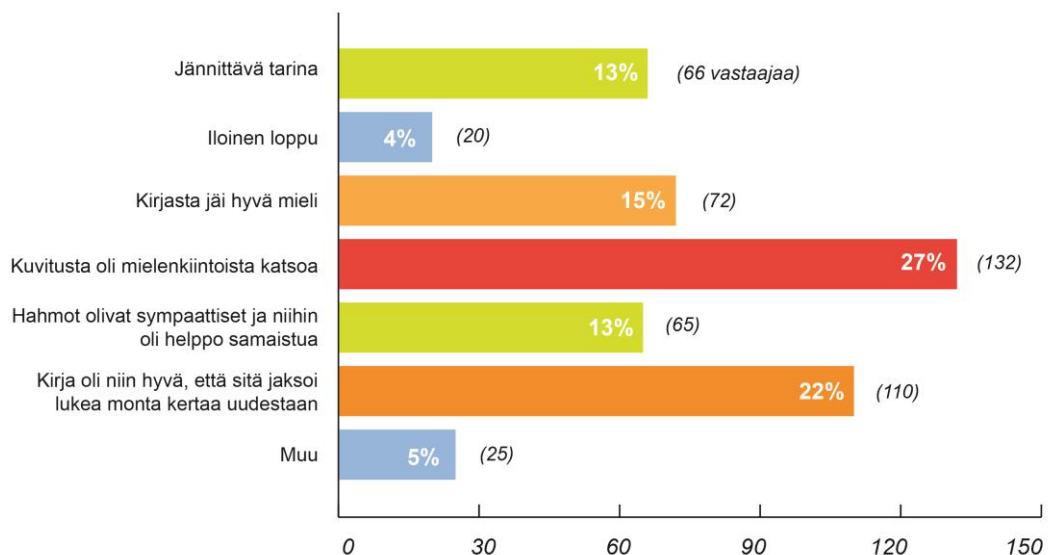
Eniten mieltäni askarruttava kysymys oli se, millainen suhde tarinalla ja kuvituksella oikein oli. Lapsena pidin aina kuvitusta kiinnostavampana kuin tarinaa, mutta nykyään arvostan tarinaa yhtä paljon. Kuten oletinkin, niin sekä tarinaa että kuvitusta arvostettiin tasavertaisesti, mutta yllättävänä faktana kuvitus oli kuitenkin aika tasaisella sijalla tarinan kanssa.

Kuvio 3. Yllä tulokset kysymyksestä kumpi on parempi: kuvitus vai tarina.

Myös mielikuva kirjasta oli erittäin kiehtova puheenaihe ja kysymysten kohde. Mitä jäi mieleen ja millainen tuntuma kirjasta jäi? Itse rakastin kirjoja, joiden kuvista sai etsiä juuri niitä pieniä yksityiskohtia. Pidin lapsena erityisesti niistä kirjoista, joita oli helppo pitää kädessä aina kirjaa selatessa samalla kun äiti luki sitä minulle.

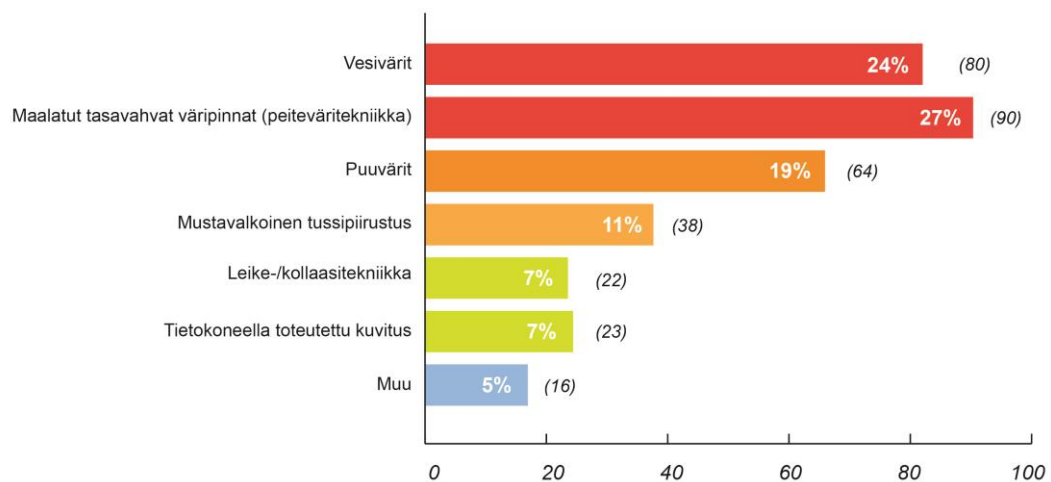
Vastaajat olivat myös samaa mieltä: jopa 132 vastaajaa ilmoitti, että kuvitusta oli mielenkiintoista katsoa ja esimerkiksi iloinen loppu sai vain 20 ääntä. ”Muu”-kohtaan kirjoitetut vastaukset olivat mielenkiintoisia: hauska kieli esimerkiksi runoissa kiinnittää lukijoiden huomiota ja kirjoissa tapahtui yllättäviä, hauskoja ja absurdeja asioita, joiden takia kirjaa oli viihdyttävä lukea.

Kuvio 4. Tulokset kysymykseen: ”Mitkä asiat ovat erityisesti jääneet mieleesi?” Eli mikä lastenkirjassa on jäänyt mieleen.

Edellisen kysymyksen perusteella kuvitus jää erittäin vahvasti mieleen. Hyvin kuvitetut hahmot ja tilanteet voi muistaa aina aikuisikään asti, tai ainakin minä muistan. Hyvää kuvitusta tukee kiehtova tarina ja kirjan yleisilme: kestävä ja vetoava ulkoasu.

Vastauksista eniten minua kiinnosti kysymys siitä, mikä oli kuvitustekniikkana kiinnostavin ja miksi. Suunnittelin koko opinnäytetyöni niin, että toteutan toiminnallisen osan eli kuvitetun lastenkirjan sillä tekniikalla, joka on eniten kyselyyn vastanneiden ihmisten mieleen.

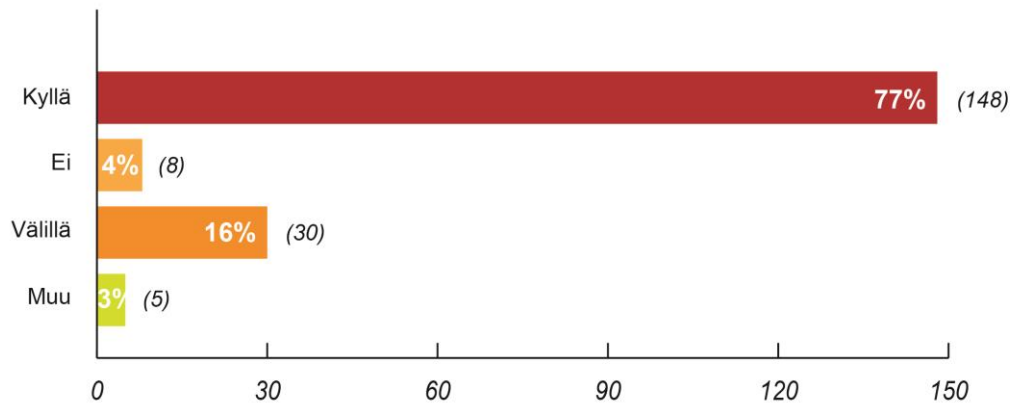

Kuvio 5. Vastaukset kysymykseen ” Mikä kuvitustekniikka on mielestäsi kiinnostavin?”

Vaikka vesiväri-tekniikka tuli toiseksi, päätin silti valita sen pääasialliseksi tekniikaksi, jolla toteutan kuvitukset. Tiedostan, että vesivärit ovat vahvuuteni, joten tulen säästämään huomattavasti aikaa pelkästään sillä, että osaan käyttää tekniikkaa paremmin kuin peiteväritekniikkaa. Kaikissa vapaissa vastauksissa painotettiin selkeään visuaaliseen ilmeeseen ja siihen, että hahmot ovat sympaattisia ja niihin on helppo samaistua. Vesiväritekniikkaa kuvattiin kauniiksi, kuulaaksi ja jollain tavoin ”suomalaiseksi”. Suomalaisuudella viitattiin tässä tapauksessa esimerkiksi Uppo-Nallen tyylisiin kuvituksiin. Lisäksi pääpaino oli värikkyydessä, joka jäi kuulemma muistiin helpoiten.

3.2.4 Ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

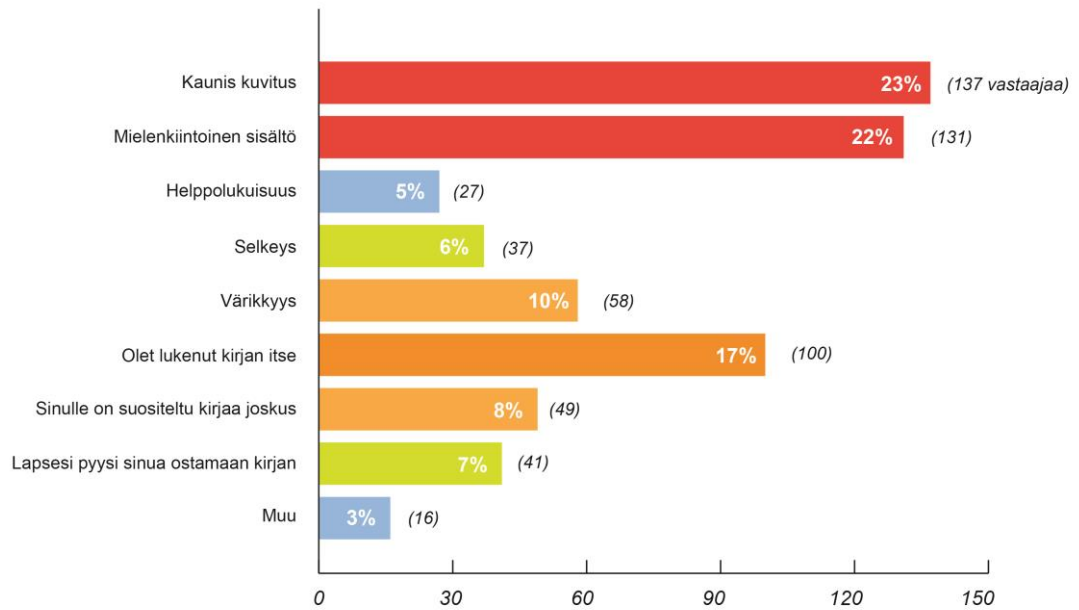
Vaikka tarinaa pidettiin melkein samanarvoisena itse kuvituksen kanssa, niin tuloksista voi päätellä, että kuvitus silti vaikuttaa todella vahvasti itse kirjan ostopäätökseen. Koska tarkoituksena on teetättää kirja omakustanteena tai tarjota sitä jollekin kustannusyhtiölle, pidän näitä myyntiin ja markkinointiin liittyviä tuloksia erittäin mielenkiintoisina.

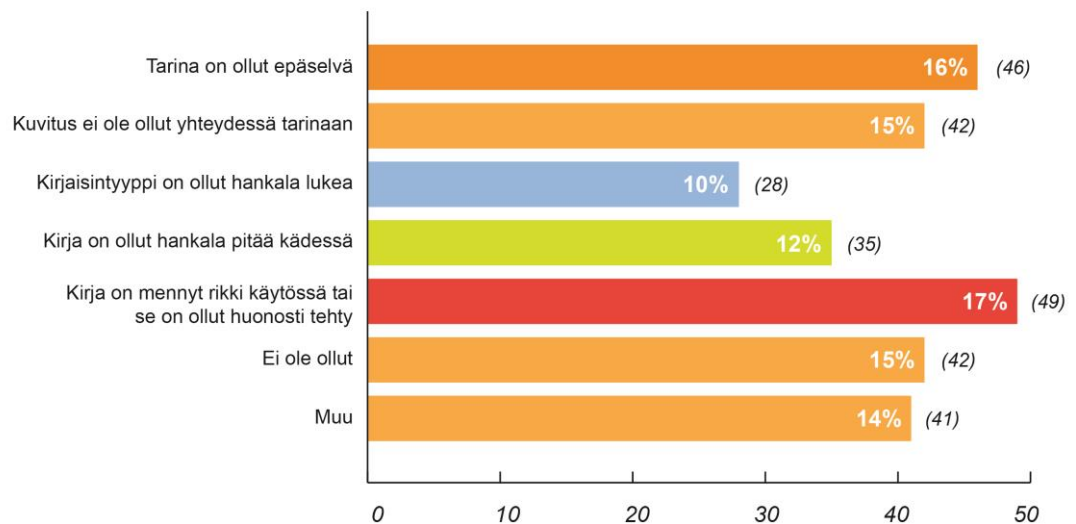
Kuvio 6. Vastaukset kysymykseen: ”Onko kirjan kuvitus vaikuttanut osto- tai lainapäätökseesi?”

Kuten näkyy, kuvituksella on myös osuutensa: se on ollut myös pääasiallisena motiivina kirjan osto- tai lainapäätökseen. Jopa 77 % vastaajista kertoo kuvituksen vaikuttaneen ostopäätökseen (kuvio 6), kun taas 23 % vastaajista tekee ostopäätöksen juuri kuvituksen perusteella (kuvio 7). Näiden faktojen perusteella voisi sanoa, että kuvitus vaikuttaa ostopäätöksen tekemiseen hyvinkin paljon.

Tarina ja kirjan sisältö on myös hyvällä kakkossijalla kaikissa kysymyksissä: 22 % vastaajista arvostaa mielenkiintoista sisältöä. 17 % vastaajista ostaa kirjan sen vuoksi että on lukenut kirjan joskus itse ja 10 % vastaajista tekee ostopäätöksen värikkyyden takia. Helppolukuisuus on toiseksi viimeisen valinta vastaajilla: vain 5 % vastaajista on valinnut sen. (Kuvio 7)

Kuvio 7. Ylhäällä tulokset kysymykseen ”Minkä perusteella teet osto- tai lainapäätöksen?”

Kuvio 8. Graafinen esitys kysymyksestä ”Onko lastenkirjoissa ollut jokin epämiellyttävä ominaisuus?”

Mielikuva kirjasta saattaa olla kriittinen esimerkiksi ostopäätöstä tehdessä. Mikäli itse on lukenut kirjan, josta on jäänyt jokin negatiivinen asia mieleen, on hyvin vaikeaa suositella kirjaa jollekin muulle henkilölle (esimerkiksi läheiselle, joka on ostamassa kirjaa omalle

lapselleen tai lahjaksi jollekin). Yllä oleva graafinen esitys kertoo hyvin, että kirjaa valmistettaessa kannattaa panostaa juuri tuotantoon (kuvio 8). Huonosti tehty kirja ei kestä sukupolvelta toiselle, jos jo parin käyttökerran jälkeen sivut voivat alkaa rispaantumaan. Näin oli kommentoitu kyselyn vapaaseen vastauskenttään.

Muutkin käytännönläheiset asiat vaikuttavat siihen, onko kirja ollut huono: miten kirja on taitettu, onko nuoren lapsen helppo lukea tekstiä, onko kirja liian iso tai hankala pitää kädessä. Pyrin ottamaan kaikki edellä mainitut asiat huomioon kirjaa suunnitellessa. Koska painotin koko opinnäytetyöni kuvitusta ja kuvitustekniikkaa ajatellen, en ottanut kyselyn kysymyksiä laatiessani kantaa taittoon, kokoon tai ulkoasuun liittyviin asioihin. Nämä taittokohtaiset asiat tulivat esille vasta vastaajien kommentteja tutkiessa, yleensä ”Muu”-kohdan vastausten yhteydessä.

3.3 Kyselyn johtopäätökset

Kyselyn jälkeen aloin pohtimaan sitä, oliko kannattavaa julkaista kyselyä sosiaalisessa mediassa. Otantojen määrä oli huomattavasti suurempi kuin alun perin olin ajatellut. Kyselyyn vastanneista 60 % oli 21-30-vuotiaita, mikä luonnollisesti vaikutti huomattavasti kyselyn tuloksiin. Koska olin rajannut opinnäytetyöni näinkin laajaksi, en halunnut silti lähteä tutkimaan vastauksia pelkästään yhden ikäryhmän kannalta. Tuloksieni avulla olisin pystynyt tutkimaan vain esimerkiksi 40-51-vuotiaiden vastauksia ja luomaan johtopäätökseni vain niistä.

Lisäksi 21-30-vuotiaat ovat sitä ikäpolvea, joka todennäköisesti tulee lähitulevaisuudessa ostamaan lastenkirjoja joko oman perheenlisäyksensä tai läheistensä perheenlisäyksen vuoksi. Sami Tammen artikkelissa kerrotaan, kuinka ensi-synnyttäjien keski-ikä on nykyään 29 vuotta (Yle Uutiset, 2013). Toki on hyvä muistaa, että kyseessä on keskiarvo. Oma ystäväpiirini on sitä ikäpolvea, joka on joko jo hankkinut lapsia tai on juuri suunnittelemassa perheenlisäystä. Tämän vuoksi en pitänyt 21-30-vuotiaiden suurta vastaajamäärää huonona asiana.

Kyselyä luodessani ymmärsin, kuinka epävarma tutkimusmetodi strukturoitu lomakekysely tässä tapauksessa oikeastaan on. Anonyymisti vastatessa vastauksia voi muokata oman mielensä mukaan eikä niiden tarvitse olla niin todenmukaisia kuin haastattelutilanteissa. Kyselytutkimuksessa nousee esiin myös se, miten erottaa toisistaan havaintojen

ja tutkimustulosten luotettavuus ja puolueettomuus (Tuomi ja Sarajärvi, 2002). Kun analysoin tutkimustuloksia, joistakin teksteistä pystyin erottamaan, onko puhuja mies vai nainen. Lisäksi saatoin alitajuntaisesti luoda mielikuvan kyseisestä henkilöstä tekstin tai kirjoitustyylin perusteella. Tämä taas haittasi objektiivista lähestymistä vastauksissa.

Huomasin myös tuloksia analysoidessani, että kysymykseni olivat vähän liian spesifioituja tämän kaltaiseen yleiseen kyselyyn. Kyselyn vastauksissa tuli ilmi, että moni henkilö ei tietänyt, mikä on kollaasi-/leiketekniikka. Ero vesiväriin ja peiteväriin välillä ei myöskään ollut selvillä. Tämän vuoksi kaikki analysoitu materiaali ei ollut niin eksaktia eli tarkkaa kuin olisi voinut olla, mutta pidin kuitenkin tuloksiani varsin pätevänä.

Kuvitustekniikaksi valitsin kuvituksiini vesiväri- eli akvarellikuvituksen sen takia, että tekniikka oli hyvinkin suosittu vastaajien joukossa. Kuvituksessa tulee ottaa huomioon esimerkiksi se, että hahmot ovat mukaansa tempaavat. Muita toivottuja asioita ovat muun muassa värikkyyys, helppolukuisuus ja hauska juonenkäännö.

4 Kuvitus- ja taittoprosessi

Olen suhteellisen järjestelmällinen mitä tulee omatoimiseen työskentelyyn. Jouduin hieman joustamaan originaalista aikataulusta, jolloin tarinan valmistuminen viivästyi kuukaudella sovitusta deadlinesta. Se ei kuitenkaan haitannut, vaan luonnostelin tarinarungon pohjalta omia versioitani, kunnes sain lopullisen tarinan tekstiversion itselleni.

Aikataulutin kuvitusprosessin hyvin tarkkaan, vaikka siihen tuli myöhemmin hieman muutoksia. Tarinarungon sain marraskuun alkupuolella, ja ensimmäiset luonnokset tein marraskuun puolella välissä. Tarkoituksena oli tehdä marraskuun ja joulukuun aikana kaikki luonnokset, mutta koska tein siinä samalla töitä, venyi sekin puolella kuukaudella. Vasta joululomalla, joka alkoi 23. joulukuuta, kerkesin toteuttamaan ensimmäiset testiversiot itse maalauksista.

4.1 Kuvitustyylin valinta

”Vesiväreillä pystyy halutessaan saamaan aikaan hyvinkin monipuolista jälkeä. Toiset antavat värin levitä villisti paperilla, toiset pyrkivät tarkempaan lopputulokseen. Joskus lopputulos on näiden kahden yhdistelmä. Vesivärijälki on mielestäni erittäin miellyttävää katsella, ja antaa usein kuvitukselle lennokkuutta joka mielestäni lastenkirjoihin sopii mainiosti.” – Anonyymi vastaaja kyselystäni

Suunnittelimme Ilonan kanssa myös kuvitusta, miltä se voisi näyttää. Helpoin tyyli minulle toteuttaa on tussitekniikan ja akvarellitekniikan sekoitus, eli rajat tussilla ja värit vesiväreillä eli akvarelleilla. Pohdimme myös, että me halusimme kirjaan lapsia kiinnostavia yksityiskohtia. Loppuvaiheessa lisäsin tarinaan pienen punaisen hämmentyneen taskuravun, josta ei puhuttu itse tarinassa.

Päätin heti alustavasti hyödyntää parhaita puoliani: värikästä kuvitusta tussiaäriviivoilla. Tussiksi valitsin nestemäistä saksalaista Rohrer & Klingnerin valmistamaa sysimustaa tussia ja korostamista varten Micronin tussikyniä, koska molemmat kestävät vettä ja auringonvaloa erittäin hyvin. Paperiksi valitsin luottoakvarellipaperiani Archesia (300g/m² happovapaata akvarellipaperia), joka on erittäin paksua, karheaa, huokoista, imee hyvin väriä jättämättä ikäviä leviämisrajoja ja kestää pesemistä eli värinpoistoa. Värinpoisto tapahtuu hyvin yksinkertaisesti: koko työ viedään hanan alle ja pigmentti pestään käsin tai hienovaraisesti harjalla pois paperista. Ainoastaan näitä paksumpia papereita voi pestä ilman, että paperin kuiturakenne vaurioituu.

Kuva 9. Ylhäällä kaikki käyttämäni työvälineet. Pilttipurkki vettä varten (tarpeeksi pieni maalaus-alustalleni), maalarinteippiä työn kiinnittämisen, pensselikokoelmani, Schmincken akvarellit ja Micronin tussikynät.

Väreinä päätin käyttää myös luottovärejäni eli Schmincken akvarelleja, joita olen käyttänyt nyt kuuden vuoden ajan akvarellimaalauksissani. Värimaailmaksi kuvituksiin sopii parhaiten minulle hieman ominainen kullankeltainen ja sinisen vihertävä. Tarinassa kun seikkaillaan kahden eri maailman – mielikuvitusmaailman että realiteetin – välillä. Suunnittelin molemmille maailmoille omat värimaailmansa: mielikuvitusmaailma oli monivärisempi, kun taas todellinen arkimaailma oli ruskeansävyinen. Siveltimiksi valitsin synteettiset maalaamiseen tarkoitetut pensselit. Synteettinen kuitu siveltimen päässä imee hyvin vettä ja pitää muotonsa hyvin, mikä helpottaa tarkkojen rajojen valmistusta.

4.1.1 Hahmosuunnittelu ja kappaleiden luonnostelu

Hyvin tärkeänä pidin juuri luonnosteluosuutta. Kun olin saanut värit päätettyä, oli aika siirtyä luonnosten valmistamiseen. Luin valmiin tarinan moneen otteeseen ja yksinkertaisesti piirsin aukeamat käsin ja sijoittelin haluamani elementit niille. Liitin myös osan

luonnoksistani eli ensimmäisen version värimaailmasta sekä storyboardin eli tarinan pohjalta tehdyn sivukaavion Liitteet-osioon (Liite 2).

Luonnosteluprosessi oli hyvin pitkä. Aluksi mietin hyvinkin realistisia eläinhahmoja ja paljon yksityiskohtia, mutta päädyin sitten helpompaan ja ehkä lapsiystävällisempään tyyliin. Tein yksinkertaisia hahmoja ja hahmoilla oli joitakin elementtejä, joista ne voi tunnistaa helposti. Luonnostelin päähahmojen eli Ketun ja Pupun lisäksi erilaisia muita hahmoja. Hyvänä esimerkkinä oli tämä hyvin hämmästyttävä rapu, joka myrskyn aikana pongahtaa kannelle ja jatkaa matkaansa päähahmojen kanssa.

Luonnokset muuttuivat kuvitusprosessin aikana moneen otteeseen. Huomasin esimerkiksi sen, että monimutkaisten yksityiskohtien ja realistisen tyylin toteuttaminen akvarellitekniikalla hidastaisi prosessia monella tunnilla. Aikataulullisista syistä päätin luopua liiallisista yksityiskohdista. Kun kappaleiden sisältöä luonnosteli, sijoitin aina mahdollisen tekstilaatikon itse kuvan päälle, että osasin varata oikean määrän tilaa sille.

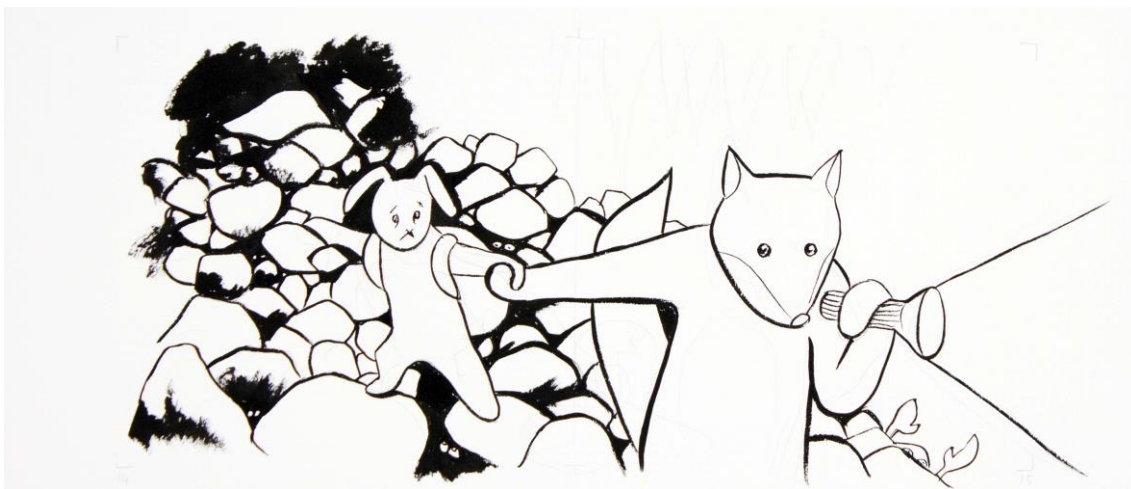
4.1.2 Sivukoon määrittely

Tässä vaiheessa oli hyvä määritellä tarkkaan sivukoko ja suunnitella kirjan taittamista. Valitsin sivukooksi 210 x 200 mm (leikkuuvarat mukaan lukien), jolloin kirjasta tulisi pieni ja neliömäinen. Leikkuuvaroilla tarkoitetaan paperissa olevaa aluetta, joka leikataan painamisen jälkeen pois. Tämä estää esimerkiksi valkoisten reunojen syntymisen. Tutkimustuloksissani sain lisäksi yksittäisiä kommentteja, joissa sanottiin, että lapselle luettava kirja oli liian isokokoinen ja että vanhemman oli myös hankalaa pitää sitä kädessä silloinkin, jos lapsi istuisi sylissä.

Niinpä valitsin pienen ja kompaktin koon, joka olisi myös niin lapsiystävällinen. Lapsi osaisi itse ottaa kirjan mukaansa esimerkiksi matkalle, jolloin hänen olisi helppo lukea sitä itse. Suunnittelin kaikki kuvitukset tämän koon pohjalta, jolloin käytössä oli joko aukeamia tai sitten yksittäisiä sivuja. Aukeamia suunnitellessani otin huomioon myös sivujen taittamisen. Mikään elementti ei saanut jäädä keskelle aukeamaa, jolloin se olisi voinut jäädä taittokohtaan piiloon.

4.2 Kuvitusten valmistaminen

Vaikka olin valmistautunut kuvitustyöhön ja varannut siihen aikaa, oli työn aloitus työlästä. Kokeilin kolmea eri kuvitustekniikkaa, kunnes olin tyytyväinen. Aluksi kokeilin tussiterällä tehtävää ohutta mustekuvitusta, joka osoittautui huomattavasti työläämmäksi kuin oletinkaan. Toiseksi kokeilin maalata kuvitusten ääriviivoja mustalla nestemäisellä tussilla, mutta jäljestä tuli liian synkkä (kuva 8). Lopulta päädyin valittuun tekniikkaani eli pelkästään Micronin tussikynällä toteutettavaan ääriviivakuvitukseen. Tämän vuoksi luovuin kokonaan nestemäisen mustan tussin käytöstä.

Kuva 10. Mustavalkoinen kuvitustekniikkakokeilu. Kokeilin maalata siveltimellä mustia ääri- viivoja kuvituksiin. Tämä osoittautui liian synkäksi tekniikaksi lastenkirjaan, joten hylkäsin tekniikan. Taustalla näkyy vaaleita lyijykynäjälkiä, joita en tästä testi- versiosta poistanut.

Kuvitukset koostuivat useimmiten aukeamista tai pienemmistä kuvista. Aukeama oli kooltaan sen 420 x 200 mm. Tein kuvitukset hieman tätä kokoa isommiksi (noin 520 x 250 mm), koska halusin varmistaa, että kuvien laatu on hyvä ja että kuvat varmasti menevät huomattavasti leikkuuvarojen yli.

Kuvitustyöt aloitin aina hahmottelemalla lyijykynällä ääriviivat keskelle paperia. Käytin kuvituksissani Archesin paperia, joka oli leikattu oikeaan kokoon. Ääriviivojen jälkeen luonnostelin lyijykynällä itse hahmot ja taustat, joiden päälle tussasin tussikynällä ääri- viivat. Kauimmaisat asiat kuvitin ohuemmillä viivoilla ja lähemmät asiat kuvitin paksuimmilla viivoilla luoden tilan tuntua kuvaan. Kun olin saanut ääriviivat tussattua, poistin lyijykynän jäljet koko paperista.

Pyrin saamaan aluksi ääriviivat valmiiksi kaikista kuvituksista. Tämän avulla pystyin tarkastelemaan, onko viivajälki yhtenäinen kaikissa kuvissa tai aukeamissa ja pystyin hallitsemaan kokonaisuutta paremmin. Myös tällä tekniikalla estin sitä, että tekisin turhaa työtä. Akvarellimaalauksessa yhden aukeaman maalaamiseen menee noin 4-10 tuntia, yksityiskohdista ja paperin kosteudesta riippuen. Mikäli olisin tehnyt jokaisen kuvan niin, että teen peräkkäin tussipiirustuksen ja sitten maalaan päälle, olisi riski ollut suuri että en olisi pitänytkaan lopputuloksesta.

Kuva 11. Ylhäällä epäonnistunut kuvituskuva. Kuvassa olevan pupuäidin asento ei ollut tarpeeksi luonteva, joten hylkäsin tämän version. Kuvassa näkyy hyvin tekniikka: aluksi tussasin ääriviivat, jonka jälkeen aloin maalata kerroksittain värisävyjä.

Eli aluksi tein tussilla ääriviivat ja sitten vasta maalasini. Tein kaikkiin kuviin aluksi samankaltaisen pohjamaalauksen: maalasini ensiksi taustalla olevat elementit, sitten päähahmot ja sen jälkeen muut elementit. Kun kaikki aukeamat olivat valmiit, maalasini lisää yksityiskohtia. Välillä nostin kaikki kuvitukset lattialle, että näin niiden yleisilmeen. Koska

halusin, että kuvitukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, tarkastelin niitä aika usein kauempaa. Harrastan myös niin sanottua kerrostyöskentelyä: maalaan ensiksi pohjat, sitten lisää ohuita värisävykerroksia ja sen jälkeen vielä lisää yksityiskohtia. Yhden kerroksen kuivumiseen menee hieman paperin kosteudesta riippuen 20–50 minuuttia.

Akvarelli on tekniikkana hyvin haastava. Koska käytän hyvin paksua ja huokoista paperia, vesiväri käyttäytyy eri tavalla kuin ohuemmallä ja tiiviimmällä paperilla. Jos huokoiselle paperille maalaa viivan ilman että paperia kastaa ensin, imeytyy se paperiin heti jolloin sitä ei voi enää muuttaa. Itse käytän tekniikkaa, jossa paperi kostutetaan ensiksi, jonka jälkeen vasta lisätään eri värisävyt. Näin osittainen korjaaminen on helpompaa. Esimerkiksi kostutetulla talouspaperilla voi poistaa epäpuhtaat sävyt kosteista kohdista ilman että suuria jälkiä jää.

Paperin kanssa täytyy olla hyvin varovainen. Ihmisten kädet tuottavat luontaisesti jonkun verran rasvaa. Mikäli rasva imeytyy käsistä huokoiseen paperiin, on hyvin vaikea saada väriä levittymään tasaisesti. Niinpä piirtäessä pidin aina normaalia kopiopaperia käteni alapuolella, että käteni rasva ei leviäisi töihini.

Koko tuotti haasteita juuri maalauksessa – miten saada akvarelli leviämään tasaisesti ilman, että työhön jää selkeitä rajoja? Kyselyni tuloksissa juuri suositettiin tasaisia ja selkeitä väripintoja, koska ne jäävät selkeimmin mieleen. Koetin juuri tämän takia parhaani saadakseni vivahteikkaita ja eläviä väripintoja kuitenkin tekemättä kuvasta epäselvää.

Huomasin myös jossakin vaiheessa kuvituksia kuinka alkuperäiset luonnokseni eivät näyttäneet luontevilta. Muutin aukeamista yksittäisiä sivukuvia ja muokkasin aukeamien sisällön kokonaan uusiksi, koska esimerkiksi tekstilaatikoille ei jäänyt tarpeeksi tilaa. Tärkeimpänä pidin kuvitusten luontevuutta: lapset ovat hyvin tarkkaavaisia ja halusin, että kaikki aukeamat olivat loogisia, tasapainoisia ja ennen kaikkea luontevan näköisiä. Luontevalla tarkoitan tässä lauseyhteydessä sitä, etteivät aukeamat olleet väkisin tehdyn oloisia.

Tarkalleen ottaen tein niin sanottuja epäonnistuneita versioita noin kymmenen kappaletta. Epäonnistuneiksi versioiksi lasken sellaiset kuvitukset, joissa oli joko tekninen virhe akvarellitekniikassa tai tussiviivoissa tai sellaiset kuvitukset, jotka eivät sopineet enää

yleisilmeeseen. Lopullisissa kuvituksissa olin tyytyväinen väripintoihin ja kuvien elävyyteen.

4.3 Kuvitusten editointi

Loppuvaiheessa kuvituksiani varasin ajan koulumme valokuvaustiloihin eli studioon. Opettajani Heidi Söderholm avusti minua ystävällisesti studiossa. Sain kuvattua kaikki kuvitukseni erinomaisesti hänen avustuksellaan, mutta luovuin sitten valokuvatuista kuvituksistani kirjaa tehdessä. Valokuvatuissa kuvituksissa pystyin säilyttämään paperin rakenteen, mutta niissä värit eivät toistuneet läheskään niin hyvin kuin olisin toivonut.

Kokeilin skannata kuvituksiani työpaikkani skannerilla. Skannerilla sai erittäin hyvää jälkeä jolloin kuvien resoluutio pysyi erittäin suurena, mikä takasi sen, että kuvat olivat teräviä. Värit toistuivat myös paremmin, vaikka menetin samalla paperin oman tekstuurin.

Kuva 12. Yllä skannattu kuvituskuva aukeamasta. Skanneri, jolla kuvituksia skannasin, ei suostunut skannaamaan A3-kokoa isompia töitä, niin jouduin skannaamaan kuvat kahdessa osassa ja lopulta yhdistämään ne Adobe Photoshop-ohjelmistossa. Ylhäällä ohjelmistolla yhdistetty kuvitusaukeama.

Jouduin skannaamaan kaikki vaakasuuntaiset kuvitukseni kahdessa osassa, koska työpaikkani skanneri pystyi skannaamaan vain A3-kokoisia papereita eli 297 x 420 mm kokoisia papereita. Työni olivat hieman sitä suurempia, jolloin skannasin kaksi puolta ja editoin ne Adobe Photoshop-ohjelmassa yhtenäiseksi kuvituskuvaksi.

4.4 Taittaminen prosessina ja kirjaintyyppin valinta

Ennen kirjan taittamista eli ulkoasun luomista kannattaa huomioida se, miten kirja halutaan valmistettavan. Ensiksi valitaan kannet, sitten sidonta- tai nidontatyyli ja sitten mietitään, minkä kokoisena kirja valmistetaan. Valitsin heti suunnitteluvaiheessa kirjan kooksi 210 x 200 mm, joka on helppo sitoa ja myös kustannustehokas koko, joka leikataan suoraan A4-kokoisesta paperista.

Halusin kirjaan kovakantiset kannet, koska tutkimustuloksistani selvisi, että moni aikuinen arvosti kovakantisia kirjoja. Yksittäisistä vastauksista tuli ilmi, että kovakantiset kirjat selvisivät lasten käsittelystä huomattavasti paremmin kuin pehmeäkantiset. Pehmeäkantisten kannet menevät hyvin helposti ”hiirenkorville”, eli nurkat pyöristyvät ja taipuvat, kun taas kovakantiset kestävät kovempaakin kohtelua.

Tahdoin myös, että kirja liimasidottaisiin. Tällä valmistustyyllillä paperiarkit painettaisiin ja taitettaisiin, jonka jälkeen ne sidotaan niteiksi langalla ja liimataan kirjan selkämykseen. Toinen vaihtoehto olisi ollut liimanidonta, jossa paperiarkkeja ei sidota langalla, vaan nidotaan tiiviiseen kasaan ja taittokohta kastetaan liimaan tai liimataan yhteen. Liimanidonta ei ole läheskään yhtä kestävä vaihtoehto kuin liimasidonta, vaikka tekniikkana se onkin helpompi toteuttaa.

Paperin valinta on myös tärkeä osuus kirjan taittoa suunnitellessa. Mikäli paperi on liian ohutta, saattaa toiselta puolelta paperia kuultaa kuva toisen kuvan läpi. Mikäli taas paperi on liian paksua, eivät sivut käänny kauniisti ja kirjaa on vaikea lukea. Määrittelin alustavasti paperin luonnonvalkoiseksi tai puhtaan valkoiseksi päällystämättömäksi paperiksi. Päällystämättömät paperit ovat yleensä mattapintaisia. Mattapintainen paperi on erityisen hyvä vaihtoehto lastenkirjaan: kun paperi ei ole kiitävä, valo ei heijastu siitä ja tekstiä on helppo lukea.

Katsoin Antaliks Oy:n eli painomateriaaleja myyvän tukun paperikatalogista eri paperivaihtoehtoja. Todennäköisesti paras paperivaihtoehto lastenkirjaan olisi joko Scandia 2000- tai Edixion-paperi. Molemmat ovat n. 100 - 120 g/m² paksuisia päällystämättömiä valkoisia papereita. Valitsin paksuudeksi edellä mainitun arvon, koska halusin hieman paksumpaa paperia kuitenkin vaikeuttamatta lukukokemusta kankeilla sivuilla.

Taittamisen eli kirjan ulkoasun muokkaamisen aloitin lokakuun lopussa, kun olin saanut kuvitukseni kuvattua. Koska olin tehnyt suhteellisen laajasti pohjatyöni, tiesin, mitä halusin tehdä. Ainoana ongelmatekijänä pidin kirjasintyyppiä: mikä olisi tarpeeksi miellyttävä kirjasintyyppi sekä lapsille että lastenkirjaa lapsille lukeville aikuisille?

Vertailin eri lastenkirjoja ja huomasin, että hyvin usein klassinen päätteellisen kirjaisintyyppi eli kansankielellä fontti oli valittu pääasialliseen tekstiin eli leipätekstiin. Halusin löytää jonkun päätteettömän kirjasintyyppin, joka olisi hyvin selkeä ja helppolukuinen. Päätteellisiä kirjaisintyypppejä kutsutaan antiikvoiksi ja päätteettämiä groteskeiksi. (Kuva 8)

AaBbCcDdEeFfGgHhIiJjKkLlMmNnOoPpQq
RrSsTtUuVvWwXxYyZzÅåÄäÖö0123456789

Minion Pro Regular

AaBbCcDdEeFfGgHhIiJjKkLlMmNnOoPpQ
qRrSsTtUuVvWwXxYyZzÅåÄäÖö0123456789

Caslon 540 Regular

AaBbCcDdEeFfGgHhIiJjKkLlMmNnOoPpQq
RrSsTtUuVvWwXxYyZzÅåÄäÖö0123456789

Open Sans Regular

**AaBbCcDdEeFfGgHhIiJjKkLlMmNnOoPpQq
RrSsTtUuVvWwXxYyZzÅåÄäÖö0123456789**

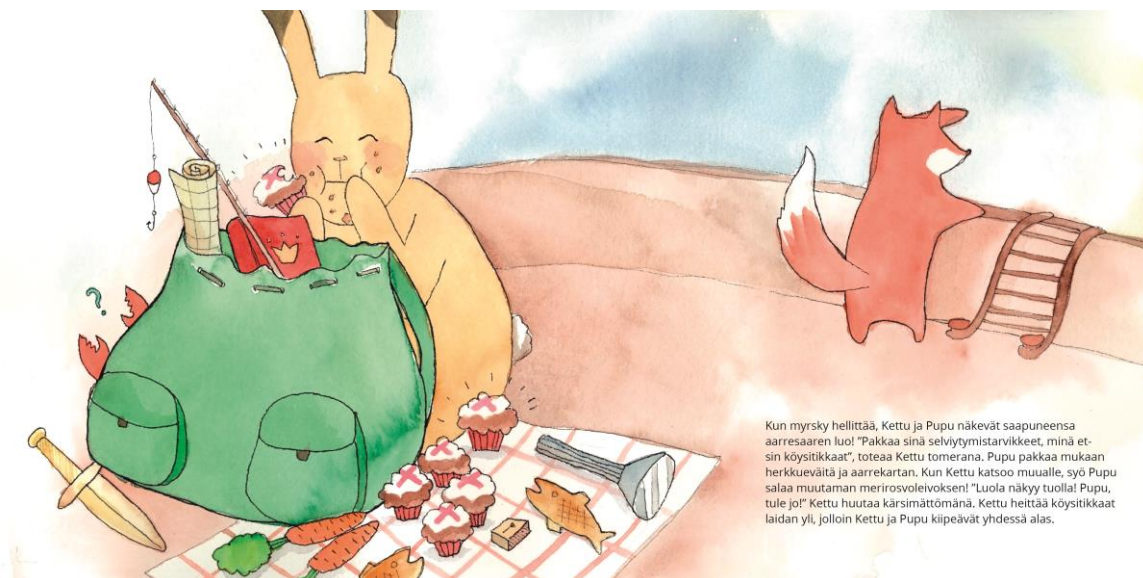
Open Sans Bold

Kuva 13. Yllä on esimerkkejä eri kirjasintyypeistä eli fonteista, joita suunnittelin laittavani kirjaan. Minion Pro ja Caslon ovat hyvin yleisiä päätteellisiä kirjasintyypppejä eli antiikvoja, joissa esimerkiksi l-kirjaimessa on päätteet. Lastenkirjassani käyttämäni Open Sansia kutsutaan päätteettömäksi kirjasintyypiksi eli groteskiksi. Hyvänä esimerkkinä on taas l-kirjain: se on suora ja päätteetön.

Pohdin kirjan valmistusvaiheessa huolella typografisia eli kirjasintyyppiä koskevia valintoja, joita ikävä kyllä aikataulullisista syistä en ole voinut tähän opinnäytetyöhöni liittää kokonaisuudessaan. Lyhyesti halusin päätteettömän kirjasintyyppin kirjaani, koska sellaisia typografisia ratkaisuja näkee lastenkirjoissa aika harvoin. Tahdoin kirjaani jonkun kirjasintyyppin, joka oli selkeä, kevyt, yksinkertainen ja helppo lukea.

Lyhyesti helppolukuisuuteen kirjasintyyppin valinnassa vaikuttaa monikin asia. Markus Itkonen on listannut kirjassaan monta eri luettavuutta heikentävää tekijää, kuten kirjasintyyppin liiallinen kapeus eli tässä tapauksessa kirjasin on liian kapea leveydeltään. Liian ”laiha” kirjasintyyppi on myös huono: ohuen viivan muotoa on vaikea hahmottaa, jolloin lukeminen itsessään hidastuu. (Itkonen, 2003, 71-73)

Löysin lopulta Googlen ilmaisesta fonttikokoelmasta kirjasintyyppin nimeltä Open Sans. Siinä oli monia leikkauksia, jotka tekivät siitä monipuolisen fontin (esimerkkeinä Regular, Italic, Bold jne.). Tein kokeiluita sekä otsikoissa että leipätekstissä, sopiko kyseinen kirjasintyyppi painettavaan tuotantoon. Valitsin leipätekstiin eli pääasialliseen tekstimaasaan Regular-leikkauksen, koska se sopi akvarellitekniikkani tyyliin olematta liian tumma ja ”raskas”. Se oli myös helppolukuinen valitsemassani pistekoossa. Käytin myös kannessa ja sisäsivulla Bold- ja Italic-leikkauksia. Kun olin päätenyt valintaani, taitoin kirjan melkein yhdessä päivässä. Olin tehnyt suhteellisen paljon pohjatyötä tämän toiminnallisen osan suhteen, joten oli helppo vain luoda kokonaisuus valitsemistani elementeistä.

Kuva 14. Yllä mallikuva yhdestä aukeamasta, johon olen sijoittanut tekstilaatikon. Kyseinen aukeama löytyy myös lopullisesta taitosta. Kuvassa myös esimerkki hämmennyneestä sivuhahmosta eli ravusta.

Tekstipalstoille en antanut määrittelyjä: sijoitin ne vain luonteviin kohtiin ja annoin kuvitusten määrätä niiden sijainnin. Osa voi pitää edellä mainittua valintaa epäammattimaisena, mutta itse olen sitä mieltä että valinta on oikea. En tahtonut tehdä mitään pohjaruudukkoa, jonka perusteella olisin sijoittanut tekstipalstat. Taitto olisi näyttänyt jäykältä ja vaikeasti lähestyttävältä. Nyt kun tekstilaatikat menevät kuvitusten ehdoilta, näyttää kokonaisuus paremmalta.

5 Yhteenveto

Opinnäytetyöni tavoitteena oli luoda kuvitettu lastenkirja sen informaation pohjalta, mitä sain kyselystäni. Tavoitteena oli luoda yhtenäinen ja tasapainoinen kokonaisuus sekä samalla tutkia kuvituksen vaikutusta lastenkirjan ostopäätökseen. Työn sain valmiiksi ajallaan, vaikkakin tämän itse kirjallisen osuuden loppuun hiomiseen meni oma aikansa. Lisäksi pohdin vielä kustannuksen kannattavuutta, onko edes mitään järkeä kustantaa lastenkirjaa nykyään, siitä alla vielä hieman lisää.

5.1 Lastenkirjan kustannuksen kannattavuus

Pohdin myös paljon sitä, kannattaako lastenkirjaa edes kustantaa nykyään. Ensinnäkin markkinoiden tilannetta kannattaa lähestyä yksinkertaisen SWOT-analyysin kautta (Rope ja Vahvaselkä 1998, 231-232). SWOT-analyysi on Albert Humphreyn kehittämä nelikenttäanalyysi, joka listaa tuotteen tai palvelun sisäiset vahvuudet ja heikkoudet sekä ulkoiset mahdollisuudet ja uhat. Alla SWOT-analyysi, jonka valmistin tätä kirjaa varten (kuvio 9).

Kuvio 9. Yllä SWOT-analyysi kuvitetusta lastenkirjastani.

Selkeät vahvuudet tulivat heti esille: omat vahvuuteni ovat elävät ja sympaattiset kuvitukset, jotka vetoavat melkein mihin tahansa kohderyhmään. Kuvitustyylini on monipuolinen ja hyvin moni henkilö on pitänyt sitä miellyttävänä. Itsessään kuvitustyyli voisi olla jo eteenpäin kantava elementti, jonka avulla kirjaa voisi saada myytyä. Lisäksi kysyntää uusille nimille on aina. Lisäksi opinnäytetyöni kuvitettu tarina on sellainen, jota pystyy jatkamaan esimerkiksi toisessa osassa, mikäli kirja vain saavuttaisi suuren yleisön suosion.

Ongelmia voi tuottaa lastenkirjan kohderyhmän rajausta. Alustavasti rajasin kohderyhmäksi 4-10-vuotiaat, mutta koska lastenkirja on ehkä hieman naiivi joissakin kohdissa, rajasin kohderyhmän ikää hieman alaspäin eli n. 4-8-vuotiaisiin. 9-10-vuotiaat lapset saattavat vierastaa kirjan lapsenomaista ja yksinkertaista tyyliä, mutta jotkut saattavat myös pitää siitä. Koetan kompensoida tällaista mahdollisuutta sympaattisilla ja vetoavilla hahmoilla.

Kilpailu on myös kovaa ja nykyään klassikoiden ohelle on tullut esimerkiksi Aino Havukaisen ja Sami Toivosen Tatu ja Patu -kirjasarja, joka on erittäin suosittu ollut jo parin vuoden ajan. Tarkoituksena on erottua jotenkin joukosta. Omassa projektissani koetan erottua muiden lastenkirjojen joukosta kuvitustekniikallani. Vastaavaa akvarellitekniikkaa näkyy aika ajoin kirjakaupoissa, mutta käyttämäni tekniikka yhdistettynä eläviin ja tunteisiin vetoaviin hahmoihin voi toimia kantavana elementtinä, jolla oma kirjani erottuisi joukosta.

Mahdollisia uhkia on myös paljon. Realistisesti aivan uuden kirjan myyntiä ei voi tarkkaan ennustaa, koska nettomyynnin määräkin on vain arvio siitä, mikä se voisi olla. Myös digitaalisella aikakaudella mahdollisena uhkana on lastenkirjojen ja ylipäätään myynnin lasku, mutta seuraavaksi perehdyinkin tähän asiaan paremmin.

Olen tutkinut lastenkirjojen markkinoita ja sitä, mikä oikeastaan nykyään myy. Todella mielenkiintoisia tilastoja löytyi esimerkiksi Suomen Kustannusyhdistys Ry:n nettisivuilta. Sivuille on taltioitu 13 vuoden myyntitilastot, jotka sisältävät muun muassa prosentuaalisen eron muihin vuosiin ja muita hyödyllisiä tietoja. Esimerkiksi taulukossa ”Kokonaismyynti 2008-2012, arvonlisäveroton nettomyynti kirjallisuuslajeittain” painettujen lastenkirjojen nettomyynnin osuus on vuonna 2009 vähentynyt 20,3 %, kun taas seuraavana vuonna myynti on noussut 30,2 %. Sitten heidän tilastoissaan prosentuaalinen myyntiero on vaihdellut 3-6 % välillä. Myynti on siis hieman epävarmaa. Yritin löytää

syytä taulukossa olevalle myynnin notkahdukselle vuonna 2010, mutta ikävä kyllä en saanut tietää mistä se johtui. (Suomen Kustannusyhdistys Ry, 2014)

Toinen varteenotettava informaation lähde on Kirjakauppaliiton nettisivujen osio ”Mitä Suomi lukee”. Tässä osiossa on listattu vuodesta 2007 lähtien melkein joka kuukaudelta luetuimmat kirjat eri kustannusyhtiöiltä. Loogisesti keskitin tutkimukseni lasten ja nuorten kirjat –osioon (Taulukko 2). Yleisesti joka kuussa parin vuoden ajan luetuimpia ovat Risto Räppääjä –kirjat, Tatu ja Patu –kirjat sekä Mauri ja Tarja Kunnaksen erilaiset kirjat. Vaihtelevasti näkyy erikoisia nimiä ja ei välttämättä niin klassisia kirjoja, joista on mahdollisesti otettu uusintapainos. (Kirjakauppaliitto Ry, 2014)

Taulukko 2. Vuoden 2013 joulukuun tilastot lasten ja nuorten kirjallisuudesta

Lasten ja nuorten kirjat

1	Havukainen Aino, Toivonen Sami	Tatun ja Patun kummat keksinnöt	Otava
2	Nopola Sinikka ja Tiina	Risto Räppääjä ja kaksoisolento	Tammi
3	Perkiö Soili (toim.)	Soiva laulukirja	Tammi
4	Kunnas Mauri	Hullunkurinen kuvasanakirja	Otava
5	Onkeli Kreetta	Poika joka menetti muistinsa	Otava
6	Parvela Timo	Ella ja kaverit menevät metsään	Tammi
7	Nopola Sinikka ja Tiina	Heinähattu, Vilttitossu ja ärhäkkä	Tammi
8	Kunnas Mauri ja Tarja	koululainen	
9	Perttula Pirkko-Liisa (toim.)	Koiramäen tarinat (yhteisnide)	Otava
10	Kunnas Mauri, Kunnas Tarja	Hamsterin hymypatsas	Otava
		Joulutarinat (yhteisnide + cd)	Otava

Loogisesti kirjojen myynti korreloi myös siihen, mitä eri kirjakaupat tai muut kanavat mainostavat. Mikäli uutta tulokasta markkinoidaan vahvasti esimerkiksi Suomalaisen Kirjakaupan nettisivuilla, niin se voi vaikuttaa voimakkaasti ostopäätökseen. Eli mikäli jotain ei-niin-tunnettua kirjailijaa markkinoidaan tarpeeksi tehokkaasti, hän voi nousta helpostikin kuukauden Top10-listalle. Markkinointi ei ole yksiselitteistä: se on ikään kuin moniosainen vuorovaikutusketju (Rope ja Pyykkö 2003).

5.2 Lopputulos, tulevaisuus ja mahdollinen hyöty

Itse taittoon eli lopulliseen kuvitettuun lastenkirjaan olen erittäin tyytyväinen. Kirja täytti hyvin omat vaatimukseni unohtamatta ehtoja, jotka asetin kyselyni tulosten perusteella. Kyselyn perusteella määrittelin, että kirjan piti olla kompaktin kokoinen ja sen piti sisältää värikästä akvarellikuvitusta sympaattisilla eläinhahmoilla.

Kyselystäni pystyi päättämään, että kuvitus vetoaa katsojiin ja se toimii pääasiallisena elementtinä ostopäätöstä tehtäessä. Kyselyni perusteella sain myös paljon arvokasta informaatiota, jota pystyin hyödyntämään tätä opinnäytetyötäni tehdessäni. Aivan täysin tyytyväinen en ollut kuvituksen toteutukseen. Mikäli pystyisin tekemään kyselyn uudestaan tässä vaiheessa, suunnittelisin kysymyksenasettelut paremmin ja myös niille ihmisille sopiviksi, jotka eivät esimerkiksi tiedä välttämättä, mikä peiteväritekniikka on.

Juuri kyselyn rajaus oli oma akilleen kantapäätäni, koska laaja rajaus tuotti ongelmia vastausten kanssa. Koska 60 % vastaajista oli 21-30-vuotiaita, tulokset painottuivat juuri näiden henkilöiden mielipiteisiin ja kokemuksiin. Jos tekisin kyselyn uudestaan, yrittäisin saada tasaisesti vastaajia kaikista eri ikäryhmistä. Kysely tuki työtäni erittäin paljon ja kuvitusten valmistaminen saadun informaation pohjalta oli erittäin kiinnostava työskentelymetodi.

Prosessi oli kokonaisuudessaan yllättävän pitkä. Olin alun perin suunnitellut, että koko opinnäytetyön tuottaminen olisi kestänyt 3-4 kuukautta, mutta loppujen lopuksi se venyi seitsemän kuukauden mittaiseksi ajatus- ja luomisprosessiksi. Myös esimerkiksi välissä olleet työkiireeni hidastivat asian toteuttamista ja edistämistä. Jälkikäteen ajatellen olisin voinut panostaa myös kirjallisuuden osuuden valmisteluun enemmän: itse opinnäytetyön kirjallisen osuuden rakenne löysi nykyisen muotonsa vasta viimeisen kuukauden sisällä. Vaikka koetin aikatauluttaa opinnäytetyötäni parhaani mukaan, olisin silti voinut parantaa aikatauluissa pysymistä.

Kehityin myös kuvittajana. Eri kuvitusversioiden kokeilu kehitti pitkäjänteisyyttäni ja kärsivällisyyttäni. Kuvitustekniikkani myös parani ja ajan loppuessa opin myös hieman nopeamman tekniikan maalata selkeätä värimassaa laajemmalle alueelle paperilla. Koen myös, että olen onnistunut sekä teknisesti että visuaalisesti kuvituksissani. Kuvituksissani olisin tosin voinut parantaa hieman ääriviivojen viivajälkeä, koska se ei ole niin elävä kuin olisin toivonut, mutta tämä on vain makukysymys.

Tulevaisuudessa sopivan ajan löytyessä aion tarjota tätä kyseistä toiminnallista osaa jollekin kustannusyhtiölle. Alustavasti en ajanpuutteen takia ole vielä ottanut yhteyttä mihinkään kustannusyhtiöön, mutta todennäköisesti tulen ottamaan yhteyttä suurimpiin kustannusyhtiöihin kuten Tammeen ja Otavaan, jotka kustantavat esimerkiksi Risto Rappääjä –kirjasarjaa (Tammi) Tatu ja Patu –kirjasarjaa (Otava). Toivon myös, että olen avannut hieman kuvittajan arkea ja sitä prosessia, mitä kuvitus itsessään pitää. Toivottavasti omasta opinnäytetyöstäni on hyötyä sekä alan opiskelijoille että asiasta kiinnostuneille henkilöille myös tulevaisuudessa.

Lähteet

Anttila, Pirkko. 2005. Ilmaisui, Teos, Tekeminen ja TUTKIVA TOIMINTA. 276. Hamina: AKATIIMI Oy.

Itkonen, Mika. 2003. Typografian käsikirja. 71-73. Helsinki: RPS-yhtiöt.

Kirjakauppaliitto Ry. 2014. "Mitä Suomi lukee?" Lasten ja nuorten kirjat, joulukuu 2013. < <http://www.kirjakauppaliitto.fi/ratings/92>> (Luettu 31.1.2014)

KvalimoTV 2013a. Kyselylomakkeen laatiminen < <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>> (Luettu 16.9.2013)

KvalimoTV 2013b. 6.3.3 Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html> (Luettu 16.9.2013)

Rope, Timo ja Pyykkö, Manne. 2003. MARKKINOINTIPSYKOLOGIA Väylä asiakas-mieleiseen markkinointiin. 21, 43. Helsinki: Talentum

Rope, Timo ja Vahvaselkä, Irma. 1998. Nykyaikainen markkinointi. 231-232 Porvoo: WSOY

Suomen Kustannusyhdistys Ry 2014. Kokonaismyynti 2008-2012, arvonlisäveroton nettomyynti kirjallisuuslajeittain, taulukko. < <http://tilastointi.kustantajat.fi/PublicReporting/Yearly.aspx?reportName=SalesHistoryGenresPrintAndDigital-C.xml&language=FIN>> [<http://www.kustantajat.fi/tilastot/>] (Luettu 31.1.2014)

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 131-133. Helsinki: Tammi.

Yle Uutiset 2013. Ensisynnyttäjien keski-ikä nousemassa uudelle vuosikymmenelle. Sami Tammi. Julkaistu 16.5.2013. <http://yle.fi/uutiset/ensisynnyttajan_keski-ika_nousemassa_uudelle_kymmenluvulle/6645509> (Luettu 27.2.2014)

Kuvalähteet:

Koivu, Rudolf. 2014. Saatavissa: <<http://dalenorgedotcom.files.wordpress.com/2013/04/0-rudolf-koivu-0.jpg>>

Kunnas, Mauri. 1990. Etusivun juttu, eli kuinka sanomalehti syntyy. Sivu 5. Helsinki: Otava

Nordqvist, Sven. 1989. Viiru ja Pesonen saavat jouluvieraita. Sivu 18. Helsinki: Tammi

Taina, Hannu. 2014. Kuvituskuva kirjasta utelias fauni. Saatavissa: <<http://www.lastenkirjainstituutti.fi/wp-content/uploads/2010/11/Taina-Utelias-fauni.jpg>>

Referenssikirjat

- Aapinen
- Astrid Lindgrenin kirjat
(Peppi Pitkätossu, Veljeni Leijonamieli, Ronja Ryövärintytär jne.)
- Tammen kultaiset kirjat
(Atte Ankka ja hänen ystävänsä, Kisu Killisilmä, Pikku Pelle Puputti)
- Tove Janssonin kirjat (Muumit)
- Elina Karjalaisen kirjat (Uppo-Nalle)
- Gösta Knutssonin kirjat (Nalle Karvatassu, Pekka Töpöhäntä jne.)
- Sven Nordqvistin kirjat (Viiru ja Pesonen)
- Roald Dahlin kirjat (Matilda, IKJ eli Iso kiltti jätti jne.)
- A. Milnen kirjat (Nalle Puh)
- Jean de Brunhoffin kirjat (Babar)
- Maikki Harjanteen kirjat (Minttu)
- Minttu-sarja (Maikki Harjanne)
- Richard Scarryn kirjat (Richard Scarryn touhukas maailma)
- Annette Tisonin ja Talus Taylorin kirjat (Barbapapa)
- Mauri Kunnaksen kirjat (Joulupukki, Koiramäki-kirjat, Etusivun juttu jne.)
- Beatrix Potterin kirjat (Petteri Kaniini, Joonas kaupunkihiri jne.)
- Elsa Beskowin kirjat
(Täti Vihreä, täti Ruskea ja täti Sinipunainen-sarja, Ruususuu ja pikkuhirvi jne.)
- Lewis Carrollin kirjat
(Liisan seikkailut ihmemaassa, Liisan seikkailut peilimaassa jne.)
- Janoschin kirjat (Elämä on ihanaa, Ystäviä nyt + aina jne.)
- Zdeněk Milerin kirjat (Myyrä)
- Raul Roinen sadut (Peukaloisen seikkailut, Vihreä lohikäärme jne.)
- Anni Swanin sadut
(Tulitikkutyttö, Ruma ankanpoikanen, Lumikuningatar, Keisarin uudet vaatteet jne.)
- Grimmin veljesten sadut (Prinsessa Ruusunen, Lumikki, Punahilkka jne.)
- Z. Topeliuksen sadut (Koivu ja Tähti, Adalminan helmi jne.)
- Tuhat ja yksi yötä (Sinbadin retket, Ali Baba ja neljäkymmentä ryöväriä jne.)
- Selma Lagerlöfin kirjat (Peukaloisen retket)
- Thorbjörn Egnerin kirjat (Kasper, Jesper ja Joonatan)
- Jill Barklemin kirjat (Tiheikön väki)
- Kirsi Kunnaksen lastenrunot (Tiitiäisen satupuu, Tiitiäisen pippurimylly jne.)

Kyselyrunko ja valmiit vastausvaihtoehdot

Alla valmis kyselyrunko, jota käytin kyselylomakkeeni valmistuksen pohjalla (16.9.2013).
Tähdellä merkittyihin kysymyksiin oli pakko vastata niitä ei voinut ohittaa.

Hei ja tervetuloa tekemään tätä kyselyä. Kyselyyn menee noin 5-10 minuuttia.

Olen Essi Manni, neljännen vuoden graafisen suunnittelun opiskelija Metropolia ammatikorkeakoulusta. Opinnäytetyönäni kuvitan ja taitan lastensadun.

Tämän kyselyn tarkoituksena on havainnollistaa, mikä lapsia (4-10v.) lastenkirjoissa kiinnostaa, sekä vaikuttaako kuvitus sadun valintaan.

Kiitos jo etukäteen.

*Pakollinen

Ikäsi?*

<18, 18-20, 21-30, 31-40, 41-50, 51-60, 60>

Onko sinulla lapsia?*

Mikäli vastasit "Ei ole", ohita seuraava kysymys.

Ei ole, 1, 2, 3, 4, 5 tai enemmän

Lastesi iät

Mikäli sinulla on lapsia, merkitse alla olevaan vastauskenttään lastesi iät (esimerkiksi: 7, 8, 11).

x, x, x (täytettävä)

Lempilastenkirjasi*

Seuraavaksi on listattu erilaisia kirjasarjoja ja yksittäisiä lastenkirjoja. Valitse 5 parasta lastenkirjaa/kirjasarjaa tai kirjoita alas omat suosikkisi:

- Aapinen
- Tammen kultaiset kirjat (Atte Ankka ja hänen ystävänsä, Kisu Killisilmä, Pikku Pelle Puputti)
- Tove Janssonin kirjat (Muumit)
- Elina Karjalaisen kirjat (Uppo-Nalle)
- Gösta Knutssonin kirjat (Nalle Karvatassu, Pekka Töpöhäntä jne.)
- Sven Nordqvistin kirjat (Viiru ja Pesonen)
- Astrid Lindgrenin kirjat (Peppi Pitkätossu, Veljeni Leijonamieli, Ronja Ryövärintytär jne.)

- Roald Dahlin kirjat (Matilda, IKJ eli Iso kiltti jätti jne.)
- A. A. Milnen kirjat (Nalle Puh)
- Jean de Brunhoffin kirjat (Babar)
- Maikki Harjanteen kirjat (Minttu)
- Minttu-sarja (Maikki Harjanne)
- Richard Scarryn kirjat (Richard Scarryn touhukas maailma)
- Annette Tisonin ja Talus Taylorin kirjat (Barbapapa)
- Mauri Kunnaksen kirjat (Joulupukki, Koiramäki-kirjat, Etusivun juttu jne.)
- Beatrix Potterin kirjat (Petteri Kaniini, Joonas kaupunkihiri jne.)
- Elsa Beskowin kirjat (Täti Vihreä, täti Ruskea ja täti Sinipunainen-sarja, Ruusu-suu ja pikkuhirvi jne.)
- Lewis Carrollin kirjat (Liisan seikkailut ihmemaassa, Liisan seikkailut peilimaassa jne.)
- Janoschin kirjat (Elämä on ihanaa, Ystäviä nyt + aina jne.)
- Zdeněk Milerin kirjat (Myyrä)
- Raul Roinen sadut (Peukaloisen seikkailut, Vihreä lohikäärme jne.)
- Anni Swanin sadut (Tulitikkutyttö, Ruma ankanpoikanen, Lumikuningatar, Keisarin uudet vaatteet jne.)
- Grimmin veljesten sadut (Prinsessa Ruusunen, Lumikki, Punahilkka jne.)
- Z. Topeliuksen sadut (Koivu ja Tähti, Adalminan helmi jne.)
- Tuhat ja yksi yötä (Sinbadin retket, Ali Baba ja neljäkymmentä ryöväriä jne.)
- Selma Lagerlöfin kirjat (Peukaloisen retket)
- Thorbjörn Egnerin kirjat (Kasper, Jesper ja Joonatan)
- Jill Barklemin kirjat (Tiheikön väki)
- Kirsi Kunnaksen lastenrunot (Tiitiäisen satupuu, Tiitiäisen pippurimylly jne.)
- Joku muu, mikä?

Mitkä asiat edellä valitsemistasi kirjoista ovat erityisesti jääneet mieleen?

Valitse alla olevista tai kirjoita omasi. Voit valita useamman.

- Jännittävä tarina
- Iloinen loppu
- Kirja jäi hyvä mieli
- Kuvitusta oli mielenkiintoista katsoa
- Hahmot olivat sympaattiset ja niihin oli helppo samaistua
- Kirja oli niin hyvä, että sitä jaksoi lukea monta kertaa
- Joku muu, mikä?

Luettiinko sinulle lastenkirjoja, jos luettiin niin minkä ikäisenä?

Suurinpiirteinen arvio riittää.

Kumpi jää mieleen paremmin: kuvitus vai tarina?*

Valitse enintään yksi vaihtoehto.

- kuvitus
- tarina
- molemmat tasavertaisena kokonaisuutena
- muu?

Mikä kuvitustekniikka on mielestäsi kiinnostavin?*

Valitse vähintään yksi vaihtoehto.

- vesivärit
- maalatut tasavahvat väripinnat (peiteväritekniikka)
- puuvärit
- mustavalkoinen tussipiirustus
- leike-/kollaasitekniikka
- digitaalinen kuvitus
- muu?

Miksi edellä valittu kuvitustekniikka on kaikista kiinnostavin?

Mikä herättää huomiota, miksi kiehtova?

Onko lastenkirjoissa ollut jokin epämiellyttävä ominaisuus? Mikä?*

- tarina on ollut epäselvä
- kuvitus ei ole ollut yhteydessä tarinaan
- kirjasintyyppi-valinta on ollut hankala lukea
- kirja on ollut hankala pitää kädessä
- kirja on mennyt rikki käytössä ja/tai se on ollut huonosti tehty
- ei ole ollut
- muu?

Onko kirjan kuvitus vaikuttanut lastenkirjan osto-/lainapäätökseesi?*

Valitse vähintään yksi vaihtoehto.

- kyllä
- ei
- välillä
- muu?

Minkä perusteella teet lastenkirjan osto-/lainapäätöksen?*

Valitse vähintään yksi vaihtoehto.

- kaunis kuvitus
- mielenkiintoinen sisältö
- helppolukuisuus
- selkeys
- värikkyys
- olet lukenut itse kirjan joskus
- sinulle on suositeltu tätä kirjaa
- lapsesi pyysi sinua ostamaan/lainaamaan tämän kirjan
- muu?

Mikäli sinulla ei ole lapsia, sinun ei tarvitse vastata seuraaviin kysymyksiin ja voit edetä "Lähetä"-osioon.

Mitä lastenkirjoja olet lukenut lapsillesi?

Voit nimetä useamman kirjan.

Mitkä kirjat ovat tai ovat olleet lastesi lempilätkkirjoja?

Voit nimetä useamman.

Mikä oli viimeisin lainaamasi/ostamasi kuvitettu lastenkirja lapsellesi?

Kirjan nimi, kirjailijan nimi tai kirjasarjan nimi riittää vastaukseksi.

PÄIVITETTY 16.9.2013

Luonnokset, värimaailma ja storyboard

Tähän liitteeseen olen liittänyt originaalit luonnokset, ensimmäisen version värimaailmasta ja storyboardin. Kaikki näistä muuttuivat prosessin edessä hieman, esimerkiksi storyboardissa hattaran näköinen ääriviiva kuvien ympärillä tarkoittaa sitä, että luovuin aukeamasta tai kuvituksesta jossakin vaiheessa.

